

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5
ตอนคือ ตอนที่หนึ่ง กล่าวถึงลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา ตอนที่สอง กล่าวถึง
สถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนานิสิตนักศึกษา ตอนที่สาม กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
นิสิตนักศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศ .ตอนที่สี่ กล่าวถึง แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา
ทั้ง 4 ด้าน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ห้า กล่าวถึง สภาพการจัดและดำเนินงานพัฒนา
นักศึกษาในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา

ความหมายของคำว่านิสิตนักศึกษา

คำว่า "นิสิตนักศึกษา" วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : 10) ได้
อธิบายว่า เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั่ว ๆ ไป คำว่า "นิสิต" ใน
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 หมายถึง ศิษย์ที่เล่าเรียนอยู่ในสำนัก ผู้อาศัย
ผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยก่อนได้รับปริญญา ส่วนคำว่า "ศึกษา" คือ การศึกษาเล่าเรียนฝึกฝน
และอบรม และ "นักเรียน" หมายถึง ผู้ศึกษาเล่าเรียน และเป็นที่ทราบกันว่า เราจะไม่
เรียกผู้ที่เรียนระดับอุดมศึกษาว่านักเรียน คำว่า "นักศึกษา" ใช้เรียกผู้ที่ศึกษาในระดับอุดม-
ศึกษาโดยทั่วไป ส่วน "นิสิต" เรียกผู้ที่ศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตร-
ศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สมัยที่มีภาคค่ำจะเรียกผู้ที่เรียนภาคค่ำว่า
"นักศึกษา" เรียกผู้ที่เรียนตอนกลางวันว่า "นิสิต"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย ได้รับการสถาปนา
เมื่อ พ.ศ. 2459 เรียกผู้ที่ศึกษาในสถาบันของตนว่า นิสิต และมีอาจารย์ท่านหนึ่งได้ให้ความ
หมายว่า "เป็นผู้นั่งแล้วเป็นประจำ" (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2527 : 10) ซึ่ง

หมายถึง ผู้มาศึกษาหาความรู้เป็นประจำ ต่อมามีการตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2477 ได้เรียกผู้ศึกษาในสถาบันว่า นักศึกษา ลักษณะของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็น มหาวิทยาลัยเปิด รับจำนวนนักศึกษาไม่จำกัด และให้นักศึกษาเล่าเรียนเอง ถึงเวลาสอบก็ มาสอบ โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องมานั่งเรียนประจำเหมือนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเรียกผู้เรียน ว่า นักศึกษา ต่อมามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2486 เป็นสถาบันที่ให้ ผู้ศึกษาอยู่ประจำหอพักในมหาวิทยาลัย เรียกผู้เรียนว่า "นิสิต" ต่อมาได้มีการตั้งมหาวิทยาลัย อื่น ๆ ตามมา และมีได้คำนึงถึงชื่อที่เคยเรียกกันแต่เดิม และเรียกผู้เรียนหรือศึกษาว่า "นักศึกษา" ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดก็ควรเรียกว่า "นิสิต นักศึกษา" (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2527 : 11)

ลักษณะนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 17-25 ปี อยู่นี้เป็นวัยที่กำลัง เติบโต กำลังที่จะย่างเข้าสู่ผู้ใหญ่ ถือว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตวัย เด็ก เข้าสู่ วัยผู้ใหญ่ บุคคลวัยนี้มักมีอารมณ์อ่อนไหว ในขณะที่เดียวกันก็มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลองสิ่งใหม่ ๆ มีความคิดเพื่อฝัน อยากรจะทำงาน ใจกว้าง สนใจที่จะเรียนรู้ นักจิต- วิทยาถือว่า เป็นวัยที่แสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง การปฏิบัติตัวของนิสิตนักศึกษา จะมีลักษณะพิเศษออกนอกกรอบกรอบของสังคมหรือสถาบัน การที่นักศึกษาเป็นเพียงผู้รับคำสั่ง อย่างเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ การปฏิบัติของสถาบันจะต้องสร้างให้พอดีกับสภาวะทางจิตใจของ นิสิตนักศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ได้พัฒนาอารมณ์และบุคลิกภาพของตนอย่างสมบูรณ์ (ทอง เรือง อมรัชกุล 2525 : 34)

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทาง เศรษฐกิจ และสังคมดีกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป จากสถิติผู้สอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. 2516-2520 พบว่า นิสิตนักศึกษามาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทาง เศรษฐกิจ และทาง สังคมดี (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ 2524 : 40) เช่น คำชาย รัชราชการ เกษตรกรรม การค้า อื่น ๆ เมื่อพื้นฐานทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้นเช่นนี้ สถาบันการศึกษา ผู้สอน ต้องอิง เรื่อง ที่สอนให้เข้ากับสภาพพื้นฐานของเขา จะทำให้คุณภาพการสอนเพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกัน ผู้สอนควรเสนอข้อมูลและปัญหาของสังคมไทยที่นอกเหนือจากพื้นฐานของผู้เรียนให้ผู้เรียนเห็น

และรับรู้ด้วยพร้อมกัน (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ 2524 : 40) ในด้านค่านิยมและทัศนคติ
 นิสิตนักศึกษาจะมีค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อตนเอง เพื่อน สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และสังคม
 เป็นไปในทางที่ดีเป็นส่วนใหญ่ การเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยจะมีความตั้งใจ ตื่นเต้น ตื่นตา
 ตื่นใจ แต่มักจะเปลี่ยนไปในปีหลัง ๆ ส่วนในด้านคุณธรรมและจริยธรรม นักศึกษาส่วนใหญ่จะ
 เป็นผู้ยึดถือคุณธรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมสูงพอสมควร

นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะมีความแตกต่างในด้านบุคลิกลักษณะดังที่
 ฮ็อคบัม (Hocbaum, อ้างจาก พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ 2522 : 1) และทองเรียน
 อมรชุกุล (2525 : 39) ได้จำแนกลักษณะนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยตามชั้นปี ไว้ว่า

นิสิตชั้นปีที่ 1 นิสิตพวกนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อหวังผลประโยชน์ ดังนี้

1. ความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจศึกษาหาความรู้
2. ต้องการเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหา
 เอกลักษณะของคน
3. แสวงหาฐานะส่วนตัว
4. มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับความเป็นเพื่อนและชอบรวมกลุ่ม
5. เป็นผู้มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครองและเห็น
 ออกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกพวกนี้มีความกลัวและความตื่นเต้น
 ระคนกัน จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

นิสิตชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่แล้วนิสิตพวกนี้มักจะไม่พอใจมหาวิทยาลัย แต่ใน
 บางกรณีก็เพียงเบื่อ และรู้สึกเฉย ๆ ไม่นิยมเรียนร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพราะ
 พวกนี้ถูกทอดทิ้ง และไม่ได้รับความเอาใจใส่จนกระทั่งนิสิตเกิดความรู้สึกเองว่าตนเอง เป็นคน
 ขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนิสิตเหล่านี้คือ การริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของ
 กลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิด เป็นวัฒนธรรมเพื่อนสูงชัน

นิสิตชั้นปีที่ 3 สืบเนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 2 มาเป็นนิสิตปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและ
 ความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก สำหรับนิสิตในชั้นปีที่ 3 ด้วย
 กันเองจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันน้อยมาก กล่าวคือมีความคิดเห็นไปในแนวเดียวกัน เป็นส่วน
 ใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และจะมีลักษณะคล้ายนิสิตปีที่ 2 คือ ความไม่พอใจมหาวิทยาลัยใน

ด้านต่าง ๆ

นิสิตชั้นปีที่ 4 นิสิตพวกนี้มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เขาจะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรมและความ เป็นอยู่ของนิสิต รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะ สนใจเรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี ไปแล้ว

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่านิสิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 จะ เป็นได้ทั้งมิตรและศัตรูต่อกัน ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มักจะเป็นเพื่อนฝูงกันก็ต่อเมื่อเรียนวิชาที่เหมือน ๆ กัน และ อยู่ในชั้นเดียวกันเท่านั้น แต่กระนั้นก็ตามนิสิตชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 ส่วนใหญ่จะต่างคนต่างอยู่ และไม่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งต่อกัน

นอกจากนี้ นิวโคมบ์ และคณะ (Newcomb and Others, อ้างจาก สุชาติ ภาคมัคไอตี 2528 : 19) ได้ศึกษาชนิดและวัฒนธรรมย่อยของนักศึกษาวิทยาลัยเบนนิงตัน โดย จำแนกนักศึกษาออกเป็น 6 ประเภทด้วยกันคือ

1. พวกที่มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Individualists) นิสิตพวกนี้ มองตนเองว่าตนมีสติปัญญาสูงมีทุกสิ่งทุกอย่างเหนือผู้อื่น โดยทั่วไปแล้วยึดถือความคิดของตนเอง มีความคิด เป็นเสรีนิยม มีศิลปะ คิดว่าตนเองมีความแตกต่างจากคนอื่น ทำอะไรตามความพอใจ มีความสามารถสูง มองคนอื่นว่าโง่กว่าตน มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง

2. พวกศึกษิต (The Scholars) พวกนี้เป็นพวกมีความเป็นเอกัตบุคคลต่ำ คือ ไม่กล้าทำอะไรเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาสูง ฉลาด สนใจการเรียนรู้ และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นคนมีเหตุผล รู้จักการวิเคราะห์ แต่เป็นคนสังคมแคบเพื่อนฝูงน้อย

3. พวกไม่มีระบบระเบียบ (The Wild ones) มีความเป็นตัวของตัวเองสูง แต่ไม่ค่อยฉลาด มีความ เป็นอิสระ ต่อต้านอนุรักษนิยม ไม่ชอบทำงานหนัก ทำอะไรตามความพอใจ ไม่สนใจวิชาการ ไม่มีระเบียบ สนใจแต่ความสนุกสนาน ชอบงานรื่นเริง ทำคนเด่นอยู่ เสมอ เป็นคนหลงตนเอง

4. พวกฝึกใฝ่การเมือง (Political Activist) เป็นพวกมีวิญญาณของนักปฏิรูป (Civic-minded Reformist) ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับมหาวิทยาลัยหรือการเมืองระดับประเทศ สนใจงานสาธารณประโยชน์ ติดต่อประชาชน ปกป้องสิทธิมนุษยชน

5. พวกกลุ่มสังคม (Social Group) มีความเป็นตัวของตัวเองต่ำ สติปัญญาต่ำ สนใจแต่เฉพาะเรื่องของกลุ่ม สนใจเรื่องสนุกสนาน ไม่สนใจเรื่องวิชาการ ชอบมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ

6. พวกผู้นำ (Leaders) เป็นพวกที่สนใจเรื่องการบริหารสถาบันที่ตนเองอยู่ สนใจการบริหารงานองค์การนิสิต (Student Government) มักจะเข้าไปมีตำแหน่งในองค์การหรือกลุ่มนิสิต ลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ เป็นผู้รอบรู้และชอบจัดการในกิจการทั้งปวง

สำหรับนิสิตนักศึกษาไทย ประกอบ คุปรัตน์ และ อิศารัตน์ มุญญ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2529 : 40) ได้แบ่งไว้ดังนี้

1. สนใจใฝ่รู้ (Intellectual)
2. เล็งดูวิชาการ (Academic)
3. การงานเป็นหลัก (Vocational)
4. ผลักดันสังคม (Social Political Activists)
5. สร้างสมคุณธรรม-ศาสนา (Religious Moralists)
6. ใฝ่หาความสนุก (Fun Seekers, Collegious)
7. ผู้ก่อกำเนิดประสาณสังคม (Constructivists)
8. สร้างสมตนเอง (Individualists)
9. นักรบหัวไม้ (Anti Social Youths)
10. พวกไม่เอาไหนเลย (Apathetic youth, political)
11. พวกเพิกเฉยมีนชา (Alienated Youth)

สถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนานักศึกษา

การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา ในสถาบัน

อุดมศึกษาที่จัดการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคม สิ่งที่สังคมมุ่งหวังจากมหาวิทยาลัย นอกจากการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพแล้ว บัณฑิตควรจะมีคุณสมบัติและคุณลักษณะอื่น ๆ อีกหลายประการ เพื่อให้สามารถสนองตอบตามความต้องการของสังคม ดังนั้นในการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยจึงควรเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดทัศนคติ และความสำนึกที่ดีต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติอีกด้วย

สถาบันอุดมศึกษานับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ดังที่มูลเลอร์ (Mueller 1961 : 57) ได้กล่าวถึงหน้าที่หลักหรือภารกิจของมหาวิทยาลัยไว้ 4 ประการคือ

1. รักษา ถ่ายทอด และทำนุบำรุงวัฒนธรรม
2. พัฒนาบุคลิกภาพในทุก ๆ ด้านของนิสิตนักศึกษา
3. มีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย
4. ฝึกการเป็นผู้นำ

สำหรับหน้าที่หรือภารกิจของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยตามนโยบายของรัฐ และจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา ต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตนักวิชาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศจากความต้องการดังกล่าว วิจิตร ศรีสอาน (2518 : 11) ได้กล่าวถึง หน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยไทยไว้ 4 ประการคือ

1. สอน หมายถึง การถ่ายทอดศิลปวิทยาการชั้นสูง
2. วิจัย ค้นคว้า แสวงหาและทำนุบำรุงวิชาการ
3. ทำนุบำรุงและถ่ายทอดศิลปและวัฒนธรรม เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ
4. บริการทางวิชาการแก่ชุมชน โดยการให้บริการแก่ชุมชนทั้งการให้โดยตรงถึงประชาชนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับบริการ

จากภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามที่กล่าวมา สถาบันอุดมศึกษาจึงตั้งเป้าหมายและทิศทางในการผลิตบัณฑิตไว้ให้ชัดเจน จากการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประถม คุปรัดน์ (ไพฑูริย์ สันลารัตน์, บรรณาธิการ 2529 : 4)

สรุปว่าในบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีเพื่อการผลิตบัณฑิต การวิจัย สร้างความรู้ และ ประยุกต์ใช้ และการบริการชุมชน บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาจึงควร เน้นสิ่งต่อไปนี้

1. พัฒนามนุษย์ให้มีความ เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ทั้งในแง่ความรู้และคุณธรรม คือ ให้รู้จักคิดและสามารถดำเนินงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาความสามารถของมนุษย์ เพื่อทดแทนการขาด ทรัพยากรธรรมชาติ
3. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มีความสามารถในการตัดแปลงและใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้ได้ประโยชน์มากที่สุด มีการทดลอง ค้นคว้า วิจัย
4. พัฒนาสังคม ส่งเสริมสภาพความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้มีความสามารถ ในการพัฒนาตามข้อ 1-3

นักการศึกษาได้ยอมรับว่าสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการสร้างคนให้มีจิตใจสูง มี สติปัญญาเฉลียวฉลาด (Men of Good will and Intelligence) ความคิดนี้เป็น หลักสากลและตรงกับจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาไทย ที่จะมุ่งผลิตบัณฑิตให้เพียงพร้อมด้วย ความเจริญทางความรู้ ความคิด และมีศีลธรรมจรรยา ดังนั้นนักการศึกษาจึงได้พยายามศึกษาค้นคว้า ให้สถาบันอุดมศึกษา เป็นแหล่งสร้างเสริมให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่จะอำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาสามารถพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ด้วยวิทยาการขั้นสูง และ มีความ เป็นมนุษย์ที่มีค่าต่อตนเองและสังคม

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2529 : 7) ได้เสนอจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยไทย ประกอบด้วยลักษณะใหญ่ ๆ 5 ประการคือ

1. ฝึกฝนคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือ มีความรู้ มีคุณธรรม และ เสียสละเพื่อประ- โยชน์ของสังคมอย่างเพียงพอ
2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาการ (Knowledge) และประยุกต์วิชาการ นั้น เพื่อประโยชน์ของคนและสังคมไทย
3. ส่งเสริมการพัฒนาสังคม (ประเทศ) โดย เป็นอุปกรณ์ให้เกิดการประ เมิณผล การพัฒนาในตัวของสังคมเอง
4. สนับสนุนและส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ (โดยไม่จำกัดสาขา) โดยการให้ภาค

ทฤษฎีสอดคล้องกันกับภาคปฏิบัติให้มากที่สุด

5. จะต้องเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุด และกว้างขวางที่สุด

จากที่กล่าวมา เป็นภาระหน้าที่ของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่จะต้องจัดดำเนินการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา แต่จะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : 133) กล่าวว่า บุคคลที่มีส่วนในการจัดการหน้าที่ของมหาวิทยาลัยได้ประสพผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือ

1. ผู้บริหาร จำเป็นต้องศึกษาว่าสภาพของนิสิตเป็นอย่างไร มาจากสถานภาพหรือสิ่งแวดล้อมประเภทใด มีลักษณะธรรมชาติอย่างไร เพื่อที่จะจัดบรรยากาศทางวิชาการและการให้บริการทางวิชาการให้สอดคล้องกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยลดแรงปะทะหรือขัดแย้งอันจะเกิดขึ้นได้จากความไม่เข้าใจกัน หรือจากช่องว่างระหว่างความคิดและประสพ-การณได้

2. อาจารย์ จำเป็นต้องศึกษาสภาพนิสิตเพื่อให้เข้าใจความต้องการในการศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ความคาดหวัง และธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ได้ข้อมูลในการจัดการศึกษาได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ช่วยลดช่องว่างระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และช่วยแก้ปัญหาของนิสิตทั้งทางด้านการเรียน เศรษฐกิจ ครอบครัว และปัญหาส่วนตัวอีกด้วย โดยเฉพาะอาจารย์เป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาพิสัย บุคลิกภาพ และทัศนคติของนิสิตนักศึกษา

3. นิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาจะต้องศึกษาและเข้าใจสภาพของนิสิตนักศึกษาเอง เพื่อให้ลดความกังวลและความเครียดลง โดยเฉพาะนิสิตชั้นปีที่ 1 ซึ่งใหม่ต่อสถาบันสิ่งแวดล้อม วิธีการศึกษา เพื่อน และอาจารย์ จะประสบความสำเร็จว่าเท่า สับสน และเครียดมาก เพราะจดจำบรรยายไม่ทัน ทำรายงานไม่ทัน ไม่รู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ในสถานการณการศึกษาใหม่ที่แตกต่างจากสถานมัธยมนั้นมิผลทำให้ นิสิตนักศึกษา เกิดความคับข้องใจ ประจวบกับความไม่เคยชินกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาดีพอ ทำให้ นิสิตนักศึกษา ไม่สามารถยึด เป็นที่พึ่ง เมื่อประสบปัญหาด้านการเรียนการสอน หรือการปรับตัว

ส่วนประกอบ คูปรัดน์ (ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, บรรณาธิการ 2529 : 9)

ได้เสนอองค์ประกอบการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไว้ 5 ประการดังนี้

1. ตัวผู้เรียน ซึ่งมีธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไปตามเพศ วัย สภาพร่างกาย จิตใจ และภูมิหลัง ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเขาเอง
2. ความรู้เนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่จะเรียนแตกต่างกันออกไปตามการจำแนก เราต้องการให้ผู้เรียนได้รับผลอะไร ถ้าจำแนกตามวัตถุประสงค์ให้ได้ความรู้ อารมณ์ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน หรืออาจจำแนกตามสาขาวิชา
3. สื่อในการเรียน ซึ่งมีมากมายหลายอย่าง เช่น วิธีการสอน จะเป็นแบบบรรยาย อภิปราย การปฏิบัติ ถ้าจะมองในด้านเครื่องมือ เช่น วัสดุ โทรทัศน์ เป็นต้น
4. ครูผู้สอน หรือผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ให้ความรู้นั้น ๆ
5. การประเมิน ซึ่งหมายถึง การให้ข้อมูลสะท้อนกลับหรือสื่อแบบสองทาง การประเมินในภาพนี้จะครอบคลุมถึงการประเมินตัวผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ประเมินผู้สอนว่าสอนดีหรือไม่ เนื้อหาสอดคล้องหรือไม่ วิธีการสอนหรือสื่อ เป็นอย่างไร การประเมินจึงทำหน้าที่ เชื่อม เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบได้ปรับให้สัมพันธ์และสอดคล้องนั้นจะต้องเป็นไปตาม "สภาพแวดล้อม" ที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ในต่างประเทศ

แนวความคิดการพัฒนานิสิตนักศึกษานี้ในแวดวงการอุดมศึกษา เป็นการประยุกต์ใช้ มโนทัศน์ในพัฒนาการของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการในระดับหลัง มัธยมศึกษา พัฒนาการของมนุษย์นั้นมีแบบแผน มีระบบระเบียบ และเป็นกระบวนการตลอด ชีวิต อันนำไปสู่ความเจริญทางการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง การควบคุมรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นผลให้มีพฤติกรรมอันมีประสิทธิภาพ มโนทัศน์ของการพัฒนา นิสิตนักศึกษานับสนุนว่า การศึกษาหลังมัธยมศึกษาควรจะบูรณะความรู้ทางวิชาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพัฒนา การของบุคคลในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ความตระหนักทางวัฒนธรรม พัฒนาการ ระบบค่านิยม ความตระหนักในตนเอง ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความรับผิดชอบสังคมที่

ตนเองเป็นสมาชิก การกำหนดทิศทางของตนเองจะเกิดขึ้นได้อย่างมีผลดี เพื่อพัฒนาการทางปัญญา และพัฒนาการทางอารมณ์มีความสำคัญเท่าเทียมกันในรูปของกิจกรรม หรือรวมอยู่ในปณิธานของสถาบันอุดมศึกษา (Williamson and Biggs, อ้างจาก พรขุลี อาชวอร่ารุง 2525 : 69)

นักการศึกษาที่สำคัญอีกคนหนึ่งคือ ชิคเกอร์ริง (Chickering, 1974 : 8-18) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สมบูรณ์ไว้ 7 ประการดังนี้

1. การบรรลุถึงความมีประสิทธิภาพ (Achieving Competence)
2. การควบคุมอารมณ์ (Managing Emotions)
3. การเป็นตัวของตัวเอง (Becoming Autonomous)
4. การสร้างภาพพจน์เอกลักษณ์เฉพาะคน (Establishing Identity)
5. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้อื่น (Freeing Interpersonal Relationship)
6. การรู้จักกำหนดเป้าหมายในชีวิต (Clarifying Purposes)
7. การพัฒนาบูรณาการ (Developing Integrity)

การพัฒนานิสิตศึกษานั้นมีองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน ที่สำคัญประการหนึ่งคือ สิ่งแวดล้อม ดังที่ Stoner and Yokie (อ้างจาก วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ใน พรขุลี อาชวอร่ารุง, บรรณาธิการ 2525 : 95) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาอย่างมาก และได้เสนอแนะว่า สถาบันอุดมศึกษาควรจัดสิ่งแวดล้อมให้ส่งเสริมคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษา ดังนี้

1. ระเบียบวินัยของตนเอง
2. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
3. พัฒนาทักษะทางสังคม
4. โภชนาการ
5. โปรแกรมทางนันทนาการ
6. ความปลอดภัย
7. สุขภาพอนามัย
8. พัฒนาความเป็นผู้นำ

นอกจากนี้แล้ว มิลเลอร์ และ พรินซ์ (Miller and Prince, อ้างจาก พรชูลี อาชวอร่ารุ่ง 2525 : 265) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตศึกษานั้น ไม่ใช่หน้าที่สอนของอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือบุคลากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันโดยถือ เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยซึ่งจะต้องยึดหลักดังนี้

1. การพัฒนามุคคณนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสะสมกันมาของการเจริญเติบโตด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม
2. การพัฒนามัก เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกัน เพื่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าเพื่อการตอบสนองภายหลังจากสิ่งนั้นได้ เกิดขึ้นแล้ว
3. ควรได้มีการสอนนิสิตนักศึกษาถึงความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยให้พวกเขาเกิดความงอกงามด้านต่าง ๆ
4. ควรให้นิสิตศึกษามีโอกาสแก้ปัญหา เพื่อให้มีความก้าวหน้าในการพัฒนา
5. การพัฒนาจะเป็นไปได้มากขึ้น ถ้านิสิตนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกัน ในอันที่จะ เสริมสร้างพัฒนาขึ้น
6. ควรให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงออก มีอิสระที่จะได้ลองแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก โดยไม่ต้องกลัวการโจมตีหรือปฏิเสธความคิดเห็นนั้น
7. นิสิตนักศึกษาต้อง เป็นผู้เริ่มด้วยตนเองที่จะก้าวไปข้างหน้า ตามขีดความสามารถของตน และจะต้องประสบผลสำเร็จในแต่ละขั้นต่อนก่อนที่จะผ่านพ้นไปตลอดกระบวนการพัฒนา
8. นิสิตศึกษาคควรได้มีโอกาสได้ค้นหาความต้องการของตนเองที่จะเกิดการ พัฒนา และตัดสินใจว่าการเรียนรู้อย่างไรที่เขาต้องการ และทำอย่างไรจึงจะบรรลุความต้องการนั้น
9. นิสิตศึกษาคควรมีโอกาสได้สังเกต และมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้มีพฤติกรรมที่สังคมยกย่อง และมีคุณธรรม คุณลักษณะ ตลอดจนกระบวนการที่เป็นแบบอย่างที่ดี
10. ควรให้นิสิตศึกษาเข้าถึงแหล่งกำลังคน กำลังทรัพย์ และข้อมูลที่จะจำเป็นต่อการพัฒนา

11. การทราบผลที่เที่ยงตรงอัน เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา
12. การเสริมให้นักศึกษามีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติและลองใช้ความคิด และวิธีการใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนา
13. การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ซับซ้อน และการนำความรู้ไปใช้ในเวลาอันควรในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน

สรุปว่าการพัฒนานิสิตนักศึกษาอัน เป็นทางนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ และเป็นจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา หน้าที่ของมหาวิทยาลัยก็จะต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาเพื่อจะได้จัดหลักสูตรและการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้นักศึกษาคิดพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เขาเลือกเองได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในประเทศ

สำหรับแนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาในประเทศไทย ได้มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวทางพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้หลายลักษณะ เช่น

ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน (2514 : 342) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาว่า มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาคือ การพัฒนาคุณภาพของนักศึกษานั้นจะหวังไว้ในจากสิ่งที่สอนในห้องเรียนไม่ได้หรือทำได้ยาก แต่กิจกรรมนักศึกษาจะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการฝึกการเป็นผู้นำ การรู้จักใช้สิทธิและแสดงความคิดเห็นต่อชุมชน และสาธารณชน บัณฑิต (2514 : 28) ได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นครูที่สมบูรณ์อย่างหนึ่งก็คือ การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา เพราะกิจกรรมนักศึกษาจะช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพของความเป็นครู ซึ่งได้แก่สามารถสอนได้ดี รู้จักอบรม และวิธีแนะนำปกครองนักเรียนได้สามารถทำกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรได้ดี มีสัมพันธภาพแก่ผู้ร่วมงาน

ส่วนปัจจัยที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษา สำเนา ขจรศิลป์ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2528 : 63) ได้เสนอในการประชุมงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไว้ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ด้านวิชาการ เป็นเรื่องของหลักสูตรและการสอน การวัดผล

- ปัจจัยที่ 2 การบริการ ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย
- ปัจจัยที่ 3 ด้านกิจการนักศึกษา ได้แก่ บริการ และกิจกรรม
- ปัจจัยที่ 4 บุคลากร
- ปัจจัยที่ 5 ด้านสภาพแวดล้อมในสถาบัน
- ปัจจัยที่ 6 กลุ่มเพื่อนนักศึกษา
- ปัจจัยที่ 7 ตัวนักศึกษาเอง
- ปัจจัยที่ 8 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ส่วนสุน อมรวิวัฒน์ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2529 : 64)

กล่าวว่า การจะพัฒนานักศึกษาได้ดีขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์
2. จัดสภาพสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ และสิ่งเร้าที่ดี
3. เรียนรู้ด้วยตัวเอง
4. เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิด ความสามารถ การเลือกและตัดสินใจ

อย่างเต็มที่

ส่วน ธิดารัตน์ บุญนุษ (2528 : 363) เสนอแนวทางที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษา

เกิดการพัฒนาคือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถาบันที่สนองต่อความต้องการของ นิสิตนักศึกษา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ในอนาคตของนิสิตนักศึกษา ได้แก่

1. ความสามารถในการวางแผนชีวิตของตน
2. ความสามารถในการวางแผนอาชีพ
3. ความสามารถทางสังคม
4. ความเป็นผู้นำและบำเพ็ญประโยชน์

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2528 : 51)

กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นช่วงที่บุคคลต้องเรียนรู้ในการปรับตัว พัฒนาความนึกคิด และพฤติกรรม หลายด้าน เขาควรได้รับการ "แนะแนวทาง" เพื่อช่วยให้เกิดความกระจ่าง สามารถ

ตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิต และความสุขในอนาคต การแนะแนวจึงเป็นแนวทาง
หนึ่งที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษา เพราะการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายใหญ่ 3 ประการดังนี้

1. ช่วยบุคคลให้เกิดความเข้าใจในตนเอง
2. ความสนใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง
3. ความสามารถในการปรับตัวได้

นอกจากนี้แล้ว วชิรญา บัวศรี (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ
2528 : 77) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ก้าวหน้าจะยอมรับว่า การพัฒนานิสิต
นักศึกษาโดยการสนับสนุนในด้านกิจกรรมนั้น เป็นหน้าที่อันหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่พึงกระทำ
และจะต้องให้ความสนับสนุนในด้านการเลือกสรรบุคลากรที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติเหมาะสมและมี
อุดมการณ์มาทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาของนิสิตนักศึกษาในด้านกิจกรรมด้วย

ส่วน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, บรรณาธิการ
2529 : 3) ได้ให้ความสำคัญของการสอนระดับอุดมศึกษาไว้ว่า การสอนระดับอุดมศึกษา
มิได้เป็นแต่การบอกวิชาให้แก่ศิษย์ แต่เป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศชาติ ให้ความ
ความพร้อมทั้งด้านเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ และการเตรียมตัวเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐใน
สังคม ดังนั้นนิสิตนักศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทางสติปัญญา
2. การพัฒนาวิชาชีพ
3. การพัฒนาทางอารมณ์
4. การพัฒนาทักษะทางสังคม
5. การเป็นตัวของตัวเอง
6. การพัฒนาคุณธรรม
7. การพัฒนาทัศนคติ
8. การพัฒนาการจัดการ

แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาและการพัฒนาเยาวชนนอกจากที่กล่าวมาแล้ว
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสาน

งานเยาวชนแห่งชาติ (2514 : 1-3) ยังได้เสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนไว้ดังนี้

1. เยาวชนมีเกียรติ สิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเชื่อ พื้นฐานในการพัฒนาจึงมิใช่การหล่อหลอมเพื่อให้เยาวชนแปรสภาพตามแต่จะต้องการได้ โดยปราศจากการคำนึงถึงศักยภาพ พลัง และบทบาทของเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง การพัฒนาสังคม และความสามารถในการตัดสินใจได้เองด้วย
2. การพัฒนาคนนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในช่วงชีวิตหนึ่ง ๆ ต่างก็มีจุดวิกฤติและจุดเน้น อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรับรู้ โดยเฉพาะด้านการปรับตัว และการปรับบทบาทอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ช่วงชีวิตของเยาวชนก็มีได้รุดพ้นไปจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ปรากฏชัดขึ้น กล่าวคือ ความยากจน สภาพทุโภชนา การมีโรคภัยไข้เจ็บ ความต้อยโอกาสทางการศึกษา ความไม่รู้ การขาดทักษะเชิงอาชีพ การไม่มีงานทำ การเพิ่มประชากร การไม่ได้รับการบริการที่ทั่วถึง และบริการที่ขาดคุณภาพ ปัจจัยดังกล่าว มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาเยาวชน โดยทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและ เสริมให้มีสภาพ เศรษฐกิจสังคมที่สร้างปัญหาให้เยาวชนเอง อันมีผลให้เยาวชนบางกลุ่มกลายเป็นปัญหาทางสังคมในที่สุด ด้วยเหตุนี้การที่จะพัฒนา เยาวชนไปตามลำพังจะไม่ได้รับผล เท่าที่ควร
4. เยาวชน เป็นช่วงชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็น เด็กและความเป็นผู้ใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้น เยาวชน เป็นผู้สืบเนื่องมรดกทางวัฒนธรรม และความอยู่รอดของชาติ จึงควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากความสนใจที่ให้เมื่ออยู่ในวัยเด็ก เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ
5. เยาวชน เป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนา และสามารถเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาได้ด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยเฉพาะเยาวชนที่มีโอกาสมากกว่าจะต้องช่วยพัฒนาผู้ที่ต้อยโอกาส ยิ่งกว่านั้นการพัฒนาเยาวชนให้เกิดผลจริง จังนั้นไม่อาจทำเฉพาะตัวเยาวชนเพียงด้านเดียว แต่จะต้องมีการพิจารณาการพัฒนาสังคมและ เศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และต้องลงทุนสูง ไม่ควรให้เกิดการสูญเปล่าควรใช้วิธีป้องกันมากกว่าวิธีแก้

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2514 : 5) จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเยาวชน (ลักษณะเยาวชนที่ต้องการ) ไว้ 4 ทิศทางดังนี้

1. การพัฒนาด้านสุขภาพกายและจิต
2. การพัฒนาด้านสติปัญญาและความสามารถ
3. การพัฒนาด้านอาชีพ
4. การพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม

จากแนวความคิดของนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศ จากเอกสารการประชุมสัมมนาต่าง ๆ ตลอดจนแผนพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้สรุปยึดเป็นแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็น 4 ทิศทางตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางทั้ง 4 ด้านนั้น ครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้ดีอยู่แล้ว ซึ่งจะกล่าวถึงการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างละเอียดในแต่ละด้านต่อไป

การพัฒนาด้านสุขภาพกายและจิต

คำว่า "สุขภาพ" (Health) องค์การอนามัยโลกให้ความหมายไว้ว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และคำว่าสุขภาพนี้มีได้หมายความเฉพาะ เพียงแต่การปราศจากโรค หรือปราศจากทุพพลภาพ เท่านั้น

สุชาติ โสภประยูร (2521 : 5) ได้กล่าวถึงเรื่อง สุขภาพว่า สุขภาพกาย และสุขภาพจิต เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันมาก และได้ให้ความหมายสุขภาพแต่ละด้านไว้ดังนี้

สุขภาพกาย หมายถึง สภาพร่างกายที่มีความเจริญเติบโตและพัฒนาการสมกับวัย สะอาด แข็งแรงและสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและทุพพลภาพ พร้อมทั้งภูมิคุ้มกันโรค หรือความต้านทานโรค เป็นอย่างดี

สุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของคนเราให้เข้ากับสถานการณ์

ปัจจุบันรวมถึงสถานการณ์ที่ผ่านมาและกำลังจะมาถึงด้วย

โดยทั่วไปแล้ว เมื่อกล่าวถึงเรื่องสุขภาพ คนเรามักจะ พุ่ง เล็งแค่เฉพาะในแง่สุขภาพทางกายเท่านั้น แต่ก็มีได้พิดความหมายเลยทีเดียว เพราะว่า เมื่อได้ทราบถึงสุขภาพทางกายแล้ว สุขภาพทางกายก็อาจแสดงให้เห็นถึงสุขภาพทางจิตได้ด้วย ซึ่งสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตมีความสัมพันธ์กันมาก ดังที่ John Locke (อ้างจาก สุชาติ โสมประยูร 2521 : 5) นักจิตวิทยาคนสำคัญกล่าวว่า A sound Mind is in A sound Body หรือ "จิตที่แจ่มใสย่อมอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์" ดังนั้นสุขภาพกายและสุขภาพจิต จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จนเกือบจะแยกกันไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตลอดชีวิตคนเรา

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ สุชาติ โสมประยูร (2521 : 8-9) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพมี 3 อย่างด้วยกัน คือ กรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อม และสุขปฏิบัติ แต่ละอย่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมาก และจะมีผลไม่ทางตรงก็ทางอ้อมต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคคลอยู่เสมอ

1. กรรมพันธุ์ (Heredity) กรรมพันธุ์เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์เรามาแต่เกิด กรรมพันธุ์จึง เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงแก้ไขได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า กรรมพันธุ์ เป็นสิ่งที่ลงทุน เพื่อสุขภาพมาแล้วตั้งแต่กำเนิด กรรมพันธุ์นี้ เองมีบทบาทที่สำคัญต่อสุขภาพของคนเรา ดังนั้นกรรมพันธุ์ที่ดีจึง เป็นการเริ่มต้นของสุขภาพที่ดี โดยที่ร่างกายและจิตใจ จะเจริญเติบโตและพัฒนาการไปได้ด้วยดี

2. สิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อสุขภาพมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากรรมพันธุ์ แต่สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มนุษย์เราสามารถจะปรับปรุงแก้ไขและเปลี่ยนแปลงได้

3. สุขปฏิบัติ (Health Practice) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรากระทำ หรือปฏิบัติ เพื่อสุขภาพ สุขปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพมาก แม้บุคคลจะมีกรรมพันธุ์ดี และอยู่ในสิ่งแวดล้อมดี แต่ถ้าขาด เสียซึ่งสุขปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว น้อยนักที่จะมีสุขภาพดี โดยปกติสุขปฏิบัติหรือพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ มักจะแสดงออกมาตามความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความศรัทธา ความสนใจ การเห็นคุณค่า และความนิยมชมชอบ

การที่บุคคลมีสุขภาพกายที่ดีหรือมีสมรรถภาพทางกายที่ดี เป็นยอดปรารถนาของมนุษย์ และเป็นฐานเบื้องต้นที่จะทำให้มนุษย์สามารถประกอบภารกิจในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างผลผลิตได้ในระดับสูง อันจะมีผลไปถึงการพัฒนาประเทศได้อีกด้วย (ฟอง เกิดแก้ว 2520 : 17) ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาด้านพลศึกษาให้ความหมายของสมรรถภาพทางกายไว้ คือ

คลาค (Clarke 1967 : 14) และ คอรัร์แกน (Corrigan 1969 : 3) กล่าวว่า สมรรถภาพทางกาย หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีความอ่อนเพลียมากเกินไป และมีพลังงานเพียงพอที่จะใช้เวลาว่างและยามฉุกเงินได้

นอกจากนี้นักพลศึกษาในประเทศไทยคือ จรินทร์ ธาณีรัตน์ (2519 : 161) มีความเห็นว่าสมรรถภาพทางกาย หมายถึง ความสามารถที่บุคคลแสดงออกมา สามารถควบคุมตนเองได้ดี และรวมถึงความสามารถอื่น ๆ ที่ร่างกายปฏิบัติต่องานหรือภารกิจต่าง ๆ ได้เป็นเวลานาน ๆ โดยไม่เกิดความเหน็ดเหนื่อยง่าย ๆ และได้ผลดีไม่เสื่อมประสิทธิภาพ

ฟอง เกิดแก้ว (2520 : 88) ได้กล่าวว่า สมรรถภาพทางกาย หมายถึง ความสามารถในการควบคุมการทำงานของร่างกายได้อย่างดี และมีประสิทธิภาพในการทำงานหนัก เป็นระยะเวลาที่ยาวนานโดยไม่เหนื่อย

ส่วนการที่จะพัฒนาสมรรถภาพทางกายนั้น วรศักดิ์ เพียรชอบ (2523 : 69-71) มีความเห็นว่า สมรรถภาพทางกายมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ความทนทานของร่างกายโดยส่วนรวม (Cardiovascular Fitness) เป็นประสิทธิภาพของการทำงานประสานกันระหว่างระบบไหลเวียนโลหิต และระบบหายใจ โดยร่างกายสามารถที่จะยืนหยัดในการทำงานได้อย่างเป็นเวลานาน ได้งานมากแต่เหนื่อยน้อย เมื่อหยุดงานแล้วร่างกายสามารถคืนสู่สภาพปกติได้เร็ว
2. ความทนทานของกล้ามเนื้อ (Muscular Endurance) เป็นความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อเฉพาะส่วนได้เป็นเวลานาน
3. พลังหรือกำลังของกล้ามเนื้อ (Muscular Strength) คือ ความสามารถของกล้ามเนื้อในการหดตัวเพื่อทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดได้อย่างเต็มที่ ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งส่วนใดหรือกล้ามเนื้อของร่างกายหลาย ๆ ส่วนทำงานร่วมกัน

4. พลังติดของกล้ามเนื้อ (Muscular Power) คือ ความสามารถของกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งส่วนใดหรือหลาย ๆ ส่วนของร่างกายในการหดตัว เพื่อทำงานอย่างรวดเร็ว และแรงในจังหวัดหนึ่งจังหวัดใด พลังติดนั้นเป็นผลจากการหดตัวของกล้ามเนื้อ เพียงครั้งเดียว จังหวัดเดียว

5. ความเร็ว (Speed) คือ ความสามารถในการหดตัวหลาย ๆ ครั้งติดต่อกันของกล้ามเนื้อส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือกล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วนของร่างกายรวมกัน เพื่อทำงานให้ได้ผลงานมากในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การหดตัวเพื่อช่วยให้ร่างกายได้เคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว

6. ความคล่องตัว (Agility) คือ ความสามารถในการหดตัวของกล้ามเนื้อของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมกัน เพื่อให้ร่างกายสามารถเปลี่ยนตำแหน่งและทิศทางในการเคลื่อนไหวได้ด้วยความเร็ว

7. ความอ่อนตัว (Flexibility) คือ ความสามารถในการเหยียดตัวของข้อต่อของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อให้เคลื่อนไหวได้บริเวณกว้างที่สุด

8. การทรงตัว (Balance) คือ การที่ประสาทรับความรู้สึกของร่างกาย โดยเฉพาะที่อยู่ในกล้ามเนื้อ ข้อต่อ และประสาทตาเพื่อรักษาคุลย์ของร่างกายให้อยู่ในท่าต่าง ๆ

ส่วนด้านสุขภาพจิตนั้น หมายถึง ความสามารถทางจิตของบุคคลในการปรับตัว ให้มีความสุขและเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ด้วยดี โดยปราศจากความคับข้องใจและความวิตกกังวล การจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีสุขภาพจิต เป็นปกตินั้นยากกว่าที่จะกำหนดไปว่าผู้ใดมีสุขภาพจิตที่ไม่ปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นักจิตวิทยาบางกลุ่มมักจะพิจารณาความมีสุขภาพจิตของบุคคลไป ในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ในขณะที่นักจิตวิทยาบางกลุ่มพิจารณาความมีสุขภาพจิตดี และเป็นปกติดีไป ในแง่ของคุณลักษณะพิเศษ เช่น การเป็นตัวของตัวเอง ความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจตนเอง เป็นต้น

ราศรี ธรรมนิยม (2525 : 274) เห็นว่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีและปกติมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีการรับรู้ความจริงอย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีความเข้าใจตนเอง
3. ความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้
4. ความหยิ่งในตนเองและการยอมรับ
5. ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ
6. มีผลิตผล

การที่จะปรับปรุงตนเองให้มีสุขภาพจิตดีเพื่อการดำรงชีวิตที่ผาสุก แม้ว่าเราไม่อาจกำหนดแน่ชัดลงไป แต่อาจอธิบายถึงแนวทางในการปรับปรุงสุขภาพจิตบางข้อได้ดังนี้

1. การทำงานที่มีประโยชน์
2. การมีส่วนร่วมในสังคม
3. ความเข้าใจตนเอง
4. การใช้หลักการของศาสนาเข้าช่วย
5. การคิดในทางบวก คือ การคิดหรือมองสิ่งที่เป็นปัญหาในทางที่ดีอย่างมีเหตุผล

งานวิจัยด้านสุขภาพกายมีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน โดยแต่ละท่านจะศึกษาถึงความสนใจและความต้องการในการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสุขภาพกายของนิสิตนักศึกษาไว้หลายลักษณะดังนี้

จันทร์ ผ่องศรี (2519) ทำการวิจัยเกี่ยวกับ "ความสนใจในกีฬา ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" พบว่า นิสิตสนใจและเคยเล่นกีฬา ร้อยละ 86.23 นิสิตมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยบริการด้านทศสมรรถภาพทางด้านร่างกาย มีผู้ฝึกสอนและให้มีภาพยนตร์และสไลด์เกี่ยวกับกีฬา

นภพร ทศนัยนา (2521) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาเจตคติและความต้องการด้านพลศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล" พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ออกกำลังกายเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่นักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่จัดขึ้น คือ สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ปัญหารองลงมาคือ บุคลากรทางพลศึกษาไม่เพียงพอ ปัญหาอื่น ๆ เช่น ประชาสัมพันธ์ไม่ดี ตลอดจนผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุน

นักศึกษาเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชาพลศึกษา เชื่อว่าการออกกำลังกายอย่างถูกต้องหลักเกณฑ์ และสม่ำเสมอ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกายได้ การออกกำลังกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพ และเห็นด้วยกับการจัดกีฬาระหว่างคณะและกีฬาภายในคณะ

ในปีเดียวกันนี้ วิภาดา กฤติบวร (2521) ทำการวิจัยเรื่อง "การเล่นกีฬาของนักเรียนพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2520" พบว่า นักศึกษาร้อยละ 90.3 ชอบดูกีฬาเมื่อมีโอกาส ร้อยละ 82.55 สนใจข่าวสารและติดตามข่าวกีฬาเป็นบางโอกาส ร้อยละ 73.96 สนใจและมีประสบการณ์ด้านกีฬามาก่อน และร้อยละ 63.16 ชอบเล่นกีฬาในยามว่าง

ในด้านความคิดเห็นพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

ในด้านอุปสรรคและปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดอุปกรณ์ สถานที่ และขาดบุคลากรด้านพลศึกษามาแนะแนวทางและให้บริการด้านกีฬา ส่วนบริการด้านพลศึกษาที่นักศึกษาต้องการมากที่สุด คือ การจัดสรรงบประมาณด้านกีฬาให้เพียงพอ จัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่ในการเล่นกีฬาทุกชนิด

ต่อมา เจริญ กระบวนรัตน์ และคณะ (2525) ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการด้านออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพของข้าราชการและนิสิตในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" พบว่า

1. ข้าราชการและนิสิตต้องการได้รับบริการทางด้านออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมเพียงพอกับความต้องการรับบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความต้องการด้านบุคลากรที่จะมาให้บริการทั้งข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญแต่ละด้านมาคอยบริการให้คำแนะนำการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ทั้งข้าราชการและนิสิต ต้องการได้รับการบริการความรู้เกี่ยวกับ เทคนิค วิธีออกกำลังกาย และกติกาการแข่งขันมากที่สุด

5. ข้าราชการและนิสิตต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายสนับสนุน งบประมาณทางด้านนี้ทั้งหมดมากที่สุด

6. ข้าราชการต้องการได้รับการด้านกิจกรรมประเภทบริหารทรวดทรง กายบริหาร ส่วนนักศึกษาต้องการกิจกรรมประเภท วายน้ำ ฟุตบอล เทนนิส มากที่สุด

7. ในวันธรรมดาข้าราชการและนิสิตต้องการออกกำลังกายในช่วงเวลา 16.30-18.30 น. ส่วนในวันหยุดราชการ ข้าราชการต้องการเวลา 8.30-10.00 น. นิสิตต้องการเวลา 16.30-18.30 น.

8. สถานที่และอุปกรณ์การออกกำลังกายไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น รัชณี คำแสน (2523 : 151-157) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" และ ชื่นอารมภ์ ภาระพุดิ (2525 : 218 - 221) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" จากการศึกษาของทั้ง 2 ท่านพบว่า กิจกรรมที่จัดมากในวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมทางด้านพลานามัย กีฬา สันทนาการ และด้านการบำเพ็ญประโยชน์ สำหรับปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ อาจารย์และนักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

การพัฒนาด้านสติปัญญาและความสามารถ

เกี่ยวกับการพัฒนาการด้านสติปัญญานี้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา และขั้นตอนการพัฒนาไว้ดังนี้

เจอไซล์ (Jersild, อ้างใน ปราณี รามสูต 2528 : 41) กล่าวว่า สติปัญญาของคนในช่วงวัยรุ่นถือได้ว่า มีความสมบูรณ์มาก สามารถคิดในสิ่งนามธรรมหรือรับรู้นามธรรมที่ซับซ้อนแล้วเก็บสะสมไว้เป็นประสบการณ์ที่คงทนถาวร กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนระดับสูงก็เรียนรู้ในระยะนี้ หากมีประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้นั้น ๆ มาก่อน และจากกฎจากทฤษฎีหลาย ๆ แนวคิดก็สามารถเอามาประสมประสานเป็นลำดับหรือความคิดรวบยอดของตนเอง

และถ้า เป็นคนที่มีสติปัญญาในระดับสูงช่วงนี้ในบางคนจะสามารถสร้างทฤษฎี สร้างกฎเกณฑ์ หรือ ได้ข้อค้นพบทางวิชาการที่เป็นผลงานของตนเองโดยเฉพาะ

เปียเจต์ (Piaget, อ้างใน ปราณี ธรรมสุด 2528 : 42) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นไว้ว่า เป็นช่วงที่หลังจากที่เด็กได้ผ่านขั้นตอนพัฒนาการทาง สติปัญญาในระดับพื้นฐานมาแล้ว ซึ่งสติปัญญาของวัยรุ่นทั่วไปในระยะที่ต่อจากระดับพื้นฐาน จะมี ความสามารถคิดได้อย่างมีระบบ สร้างสมมติฐานในปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถจำแนก วิเคราะห์ และ เปรียบเทียบทฤษฎี กฎเกณฑ์ และแนวคิดต่าง ๆ ได้ดี ความสามารถดังกล่าวนี้ จะเริ่มพัฒนามาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป องค์ประกอบของเขาวงกตปัญญาในความเห็น ของเปียเจต์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. เนื้อหา (Content) หมายถึง พฤติกรรมหรือ เรื่องราวที่คนแต่ละคนกำลัง คิดสนใจอยู่ในขณะนั้น
2. การทำงาน (Function) หมายถึง ขบวนการทำงานของสมอง เป็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในทุกระดับอายุ
3. โครงสร้าง (Structure) หมายถึง องค์ประกอบที่ได้รับการจัดระบบ แล้วจากการทำงาน และจากเนื้อหา โครงสร้างจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เมื่อเนื้อหา เปลี่ยนแปลง

ลำดับขั้นของการพัฒนาการทางเขาวงกตปัญญาตามทฤษฎีของเปียเจต์ มีดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (The Sensory-motor Period)
ช่วงนี้พฤติกรรมจะอยู่ในรูปการเคลื่อนไหวอัตโนมัติ เช่น พฤติกรรมการดูด การร้องไห้ การรับรู้ทางประสาทสัมผัสในระดับต่าง ๆ จะทำให้เกิดการพัฒนาการทางสติปัญญาและ ความคิด
2. ขั้นความคิด เกิดก่อนปฏิบัติการ (The period of Preoperational)
เป็นลำดับขั้นที่มีคุณภาพของความคิดเหนือกว่าความคิดในขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว และจะเกิดขึ้นในสมองมากกว่าเกิดจากด้านร่างกาย เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์ เลียนแบบบุคคลอื่นได้และพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2-4 ปี

3. ขั้นคิดปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (The Period of Concrete Operation)

ช่วงอายุระหว่าง 7-11 ปี เป็นขั้นที่เกิดความคิดแบบตรรกศาสตร์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ พัฒนาการทางความคิดจะเกิดขึ้น การค้นหาความจริงมีแบบแผน และไม่ติดอยู่กับการรับรู้ เช่น ในลำดับขั้นก่อน ๆ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่สมมติขึ้น ลักษณะของความคิดที่พัฒนาขึ้นในวัยนี้พอสรุปได้ดังนี้

ก. ความสามารถในการวาดภาพความคิดในใจ สามารถลอกเลียนแบบสิ่งที่พบเห็น สามารถวาดแผนที่ของทิศทางที่ตนเคยผ่านไปได้

ข. ความสามารถในการอนุรักษ์ ยังคงรักษารูปร่างและปริมาณของสสารว่ามีจำนวนคงที่ แม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงรูปหรือสถานที่อยู่ก็ตาม

ค. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ คิดเปรียบเทียบได้ สามารถที่จะเข้าใจว่าสิ่งใดใหญ่กว่า มากกว่า น้อยกว่า เข้าใจว่าของต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันไม่ใช่สมบูรณ์ในตัวเอง เข้าใจความหมายของส่วนย่อยและส่วนรวม

ง. การจัดลำดับ สามารถจัดลำดับความยาว ความหนักได้

4. ขั้นปฏิบัติการด้านนามธรรม (The Period of Formal Operations)

พัฒนาการของเด็กทางเชาวน์ปัญญา 11-15 ปี เป็นขั้นสุดยอด คือ เด็กวัยนี้จะเริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กจะสิ้นสุดลง สามารถที่จะค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้ สามารถปฏิบัติการในทางตรรกศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ สามารถใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และสร้างสมมติฐานในการแก้ปัญหา

นักการศึกษาและผู้รู้เกี่ยวกับการพัฒนาทางปัญญาในประเทศไทยหลายคน ได้เสนอแนวทางการพัฒนาปัญญาไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น

พระราชวรรมณี (2527 : 52) ได้อธิบายกระบวนการพัฒนาปัญญาภายในบุคคลว่า พึงพิจารณาโดยสัมพันธ์กับวิธีทำให้เกิดปัญญา 3 วิธีคือ

1. จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากความคิด การพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง
2. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการสดับเล่า เรียนหรือถ่ายทอดต่อกันมา
3. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติ ผักหัดอบรม

พระราชกฤษฎีกา ได้อธิบายต่อไปว่า นอกจากวิธีการทั้ง 3 ที่ทำให้เกิดปัญหาแล้ว ยังมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่พึงใช้ประกอบในกระบวนการก่อให้เกิดปัญหา คือ

1. การฟัง ชักถาม สอบค้น (สวนะ และปริจฉา)
2. การสนทนา ถกเถียง อภิปราย (สากัจฉา)
3. การสังเกต ดูอย่างพิถีพิถัน (วิเสสนะ หรือ นิชฌาน)
4. การพิจารณาโดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ หรือ โยนิโสอุปริกษา)
5. การขึงหาเหตุผล (ตุลนา)
6. การไตร่ตรอง ตรวจสอบ ทดสอบ สอบสวน ทดลอง (วิมังสา และวิจัย)
7. การสืบค้น ฝึกหัดทำบ่อย ทำให้มาก (อเสวนะ ภาวนาและพหุสิทธิ์)

เกี่ยวกับด้านสติปัญญามีผู้วิจัยได้ศึกษาในลักษณะของการให้บริการด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาดังนี้

บาวเออร์ (Bower 1985) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อโปรแกรมบริการให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุงระดับผลการเรียน การศึกษาครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อปรับปรุงระบบผลการเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เทนเนสซี โดยได้ศึกษาถึงความเห็นใน 3 ด้านคือ ความประทับใจครั้งแรก ความช่วยเหลือของผู้ให้คำปรึกษา และความช่วยเหลือในปัญหา เฉพาะ จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เคยเข้ารับบริการในโปรแกรม เช่นนี้ มาก่อนจะมีแนวโน้มที่จะชอบ และมีความประทับใจมากกว่านักศึกษาที่เข้ารับบริการครั้งแรก นักศึกษาหญิง ที่เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งมีแนวโน้มที่จะพอใจผู้ให้คำปรึกษา และชอบโปรแกรมให้คำปรึกษา โดยเฉพาะในด้านการให้ความช่วยเหลือในปัญหา เฉพาะมากกว่านักศึกษาชาย หรือนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า

สรุปผลจากการศึกษาในขอบเขตดังกล่าว พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศ เชื้อชาติ จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม ระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม สถานที่ที่ทำกิจกรรม ไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักศึกษา และความช่วยเหลือตามโปรแกรมดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการมีความรู้สึกที่ดีต่อการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า เพศ และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของนักศึกษา ต่อการที่อยากจะแนะนำให้ผู้อื่นมาเข้าร่วมโปรแกรมด้วย

สำหรับในประเทศไทยมีผู้วิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

ผ่องพรรณ บัณฑิตานนท์ (2510) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการความช่วยเหลือของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคามที่หวังจะได้รับจากบริการแนะแนวของวิทยาลัย โดยสอบถามจากนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม ปรากฏผลดังนี้

1. บริการสนเทศ ปรากฏว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อยากได้รับการบริการเกี่ยวกับการสร้างเสริมบุคลิกภาพ การปรับตัวทางสังคม การดำเนินชีวิตในวิทยาลัย ตลอดจนการศึกษาระดับสูงต่อไป และการออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งได้รับบริการเหล่านี้จากบริการสนเทศพอประมาณ

2. บริการให้คำปรึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการรับคำปรึกษาในปัญหาการสร้างเสริมบุคลิกภาพ การสังคมกับเพื่อน ครูอาจารย์ และการศึกษาต่อ

สารภี รัตนบุรี (2512) ได้ศึกษาความต้องการของนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา ที่ได้รับความช่วยเหลือจากบริการแนะแนวของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า

1. บริการสนเทศ นักศึกษา ป.กศ. มีความต้องการมากที่สุดและนักศึกษา ป.กศ. สูง มีความต้องการในระดับมาก

2. บริการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่นักศึกษาได้รับการให้คำปรึกษาปานกลาง

ต่อมา อรรถพร คุณพันธ์ (2521) ได้ทำการศึกษา การสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย แบบสำรวจนี้ผู้วิจัยได้อาศัยกฎเกณฑ์การสร้างตามแบบมาตรฐานวัดสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย (CUES) และแบบสำรวจกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (ICA) โดยผู้วิจัยตั้งทฤษฎีเฉพาะขึ้น 5 ทฤษฎีคือ

ทฤษฎีเฉพาะที่ 1 มหาวิทยาลัยจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีก็ต่อ เมื่อนิสิตที่เป็นสมาชิกในมหาวิทยาลัยนั้นมีความรู้สึกพึงพอใจในมหาวิทยาลัยที่ตนสังกัดอยู่

ทฤษฎีเฉพาะที่ 2 บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะเอื้ออำนวยให้นิสิตประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด ถ้าบรรยากาศในการเรียนการสอนดีมีประสิทธิภาพก็ย่อมทำให้นิสิต เกิดการเรียนรู้ เป็นบัณฑิตที่ทรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมตามความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย

ทฤษฎีเฉพาะที่ 3 สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่ดีจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการส่งเสริมกิจกรรม เสริมหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ สันทนาการ กีฬา และศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งกิจกรรม เสริมสร้างให้นิสิตรู้อรอบ เป็นบัณฑิตทั้งกายและจิตใจ กล่าวคือ ให้เป็นผู้มีความรู้ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในบทบาทผู้นำและผู้ตามที่ดี

ทฤษฎีเฉพาะที่ 4 สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่ดีจะต้องมีการบริหารที่ดี กล่าวคือนิสิตในมหาวิทยาลัย เคารพต่อกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย อีกทั้งผู้บริหารยินดีให้ค่าปรึกษา แนะนำแก่นิสิต เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนในการบริหาร

ทฤษฎีเฉพาะที่ 5 อาคารสถานที่เป็นสิ่งสำคัญทางกายภาพที่จะช่วยผลักดันให้การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสัมฤทธิ์ผล มหาวิทยาลัยจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีจะต้องมีอาคารสถานที่ที่ ทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องอาคาร มีที่นั่งพักผ่อนและอื่น ๆ เพียงพอกับจำนวนนิสิต

พิทักษ์ พุทธิรัตน์ (2522) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา ประชากรที่ใช้ศึกษาได้แก่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 2 จำนวน 259 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยเรื่องที่พัก และความห่างไกลของที่พักจากวิทยาลัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมาก กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อย ปรากฏว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู กับนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครู ปรากฏว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่มีที่พักอยู่หอพักวิทยาลัย กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่มีที่พักอยู่ที่อื่น ๆ ปรากฏว่า

4.1 นักศึกษาที่พักอยู่หอพักวิทยาลัยกับนักศึกษาที่พักอยู่บ้านเช่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ นักศึกษาที่พักอยู่หอพักวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่พักอยู่บ้านเช่า

4.2 นักศึกษาที่พักอยู่หอพักวิทยาลัยกับนักศึกษาที่พักบ้านญาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนอมวงศ์ ทวีบูรณ์ และคณะ (2522) ทำการสำรวจและวิจัยการใช้เวลานอกเวลาเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อศึกษาการใช้เวลานอกเวลาเรียนของนิสิตปริญญาตรี โดยนับเฉพาะขณะเปิดภาคเรียน วันหยุดในภาคเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากร คือ ร้อยละ 10 ของนิสิตปริญญาตรี 14 คณะของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีชั่วโมงเรียนโดยเฉลี่ย 23.71 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และชั่วโมงนอกเวลาเรียนโดยเฉลี่ย 36.67 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นิสิตใช้เวลานอกเวลาเรียนการสอนเพื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.3 รองลงไปร้อยละ 61.7 เพื่อพักผ่อน และเพื่อร่วมทำกิจกรรมกับชมรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.5 นิสิตชอบใช้เวลานอกเวลาเรียนตามสถานที่ภายในวิทยาลัย เพราะมีเพื่อนมากเป็นอันดับแรก รองลงไปเพราะบรรยากาศดีและเงียบสงบ เหตุผลที่นิสิตไม่เข้าร่วมกิจกรรมของ ส.จ.ม. หรือคณะ เพราะมีเวลาอกเวลาเรียนไม่อำนวยที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอันดับแรก และรองลงไปเพราะไม่ทราบว่าข่าวสารรายละเอียดของโครงการและไม่ได้รับความสะดวกจากบริการของโครงการ

ต่อมา ลักษณะ มีเนนันท (2526) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความคาดหวังในด้านบริการวิชาการ และกิจการนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี พบว่า สภาพปัจจุบันด้านต่าง ๆ มีการจัดดำเนินการอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ส่วนความคาดหวังนักศึกษาต้องการให้มีการจัดดำเนินการทุก ๆ ด้านในระดับมาก นักศึกษามีความต้องการที่จะได้รับอาหารที่ดี เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา เป็นสถานที่ เรียนและห้องสมุด บริการด้านที่พัก บริการสุขภาพ

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความคาดหวังในด้านบริการวิชาการและกิจการนักศึกษา พบว่า ด้านวิชาการ 3 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและ

การเรียนการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผล ด้านสถานที่เรียนและห้องสมุด สภาพ
ปัจจุบันและความคาดหวังมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาด้านอาชีพ

กินซ์เบอร์ก (Ginzberg 1966 : 47-57) กล่าวถึง การเลือกอาชีพว่า
เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการ
ตัดสินใจที่เป็นสิ่งสำคัญติดต่อกันไปแต่ละขั้นของกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของ
อายุของแต่ละบุคคลซึ่ง เวลาเหล่านี้จะไม่ทวนย้อนกลับหลังจากอีก ดังนั้น เมื่อตัดสินใจแล้วจะ
กลับหลังไม่ได้ การเลือกเป็นกระบวนการที่มุ่งไปข้างหน้า และจะจบลงด้วยการประนีประนอม
ระหว่างความสนใจความต้องการของตนเอง กับความเป็นจริงในโลก ดังนั้นความรู้พื้นฐาน
เกี่ยวกับ อาชีพตามทฤษฎีนี้ จึงมี 3 ประการดังนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ (Process)
2. กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนหลังกลับไม่ได้ (Irreversible)
3. การเลือกอาชีพจะมีการประนีประนอม (Compromise) ขั้นสุดท้ายระหว่าง
ความสามารถ ความสนใจ และความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม

กินซ์เบอร์ก ได้แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะเพ้อฝัน (Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่ก่อนอายุ 11 ปี การเลือก
อาชีพในระยะนี้เป็นการเลือกแบบเพ้อฝัน เป็นแค่เพียงความอยากเท่านั้น เด็กจะคิด เกี่ยวกับ
อาชีพในรูปความปรารถนาที่จะ เป็น เมื่อ เป็นผู้ใหญ่ เด็กไม่สามารถที่จะประมาณความสามารถ
หรือโอกาสและขอบเขตความจริงได้

2. ระยะทดลอง (Tentative Period) อายุตั้งแต่ 11-17 ปี การเลือก
อาชีพระยะนี้ แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับการตัดสินใจ เกี่ยวกับอนาคตคำนึงถึง
อนาคตมากกว่าปัจจุบัน ระยะนี้การเลือกยังเป็นการเลือกที่ยืดองค์ประกอบเกี่ยวกับตน เองอยู่
เช่น คำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ และค่านิยมของตนเอง คนส่วนมากจะมีระยะ
การเลือกสูงที่สุดอยู่เพียงระดับนี้ ระยะนี้แบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. **ขั้นความสนใจ (Interest Stage)** การเลือกในขั้นนี้จะอยู่ในรูปของความสนใจ และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะ เพื่อฝัน

ข. **ขั้นการใช้ความสามารถ (Capacity Stage)** การเลือกจะคำนึงถึงความสามารถ โดยการประเมินความสามารถของตนเอง เพราะการเลือกที่อาศัยความสนใจอย่างเดียวย่อมอาจผิดพลาดได้

ค. **ขั้นค่านิยม (Value Stage)** การเลือกจะคำนึงถึงค่านิยมของตนเองด้วย เด็กจะเริ่มมีค่านิยมเมื่ออย่างเข้าวัยรุ่นตอนต้น

ง. **ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition)** เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อโดยทั่วไป แล้วเด็กจะสุขุมขึ้น มีความตื่นตัวเกี่ยวกับองค์ประกอบของความ เป็นจริงมากขึ้น ในขั้นนี้เด็กหญิงจะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทในอนาคตคือ บทบาทของความ เป็นภรรยาและความเป็นแม่ และมักจะคำนึงถึงการแต่งงานมากกว่าการทำงาน ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กชายที่จะมุ่งเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. **ระยะความเป็นจริง (Realistic Period)** อายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป ระยะนี้บุคคลจะยอมรับเอาความจริงในสิ่งแวดล้อมเข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือก การเลือกจะเป็นการประนีประนอมระหว่างความต้องการของตัวเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้ ระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้

ก. **ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage)** เป็นขั้นที่พยายามจะให้การตัดสินใจเลือก เป็นสิ่งที่ตรงกับความเป็นจริง คำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเอง เป็นขั้นที่เด็กคำนึงถึงอนาคตของตนเองมาก

ข. **ขั้นรู้แจ้ง (Crystallization)** อายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่ยอมรับคุณภาพของตนเอง คำนึงถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนเลือกต่อไปเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ค. **ขั้นการแบ่งเฉพาะ (Specification Stage)** เป็นขั้นวางแผนเกี่ยวกับขอบข่ายของการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง โดยมีการฝึกเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ ถ้าปรากฏว่างานที่เลือกแล้วไม่นำมาซึ่งความพอใจก็จะเข้าไปฝึกเฉพาะงานด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการหาความรู้ใหม่เฉพาะอาชีพต่อไป

ซูเปอร์ (Super 1974 : 31) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ทำการศึกษาการเลือกอาชีพ และได้รวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพ โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ

(Theory of Vocational Development) สาเหตุที่ใช้คำว่า การพัฒนา แทนคำว่า การเลือกก็เพราะว่า การพัฒนาให้ความหมายกว้างกว่า ซึ่งหมายถึง การชอบการเลือก การพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพ ความรู้อันเป็นรากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีนี้มี 12 ประการคือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) เป็นหลักสำคัญ ทั้งด้านที่เกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยาทางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำของแต่ละคน ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเปรียบกับอีกคนหนึ่งไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน
3. กระบวนของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพจะมีกระบวนของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถต่างไปจากอาชีพหนึ่ง
4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Model) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดา หรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นจะสนใจอาชีพ โดยการเลียนแบบจากอาชีพผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Adjustment) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ทั้งที่ เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่ รวมทั้งอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ของตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์
6. ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงอายุ ช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นชั้น ๆ ดังนี้

- ก. ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนอายุ 14 ปี
- ข. ขั้นของการสำรวจระหว่างอายุ 15-24 ปี (Exploration Stage) เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การเลือกคู่ การเลือกอาชีพ และเลือกหาตำแหน่งในสังคม
- ค. ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment) ระหว่างอายุ 25-44 ปี เป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีบ้านอยู่อาศัย
- ง. ขั้นของการมีชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage) ระหว่างอายุ 45-64 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตา ทหาความก้าวหน้าในการทำงาน
- จ. ขั้นของความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นช่วงที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทในสังคมน้อย
7. กระสวนของอาชีพ (Career Patterns) ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งกระสวนของอาชีพนี้ได้แก่ ระดับความสูงค่อของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงงานบ่อย เป็นต้น
8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง (Development Can Be Guide) การพัฒนาตลอดทุกช่วงของชีวิตการได้รับการแนะแนวทางให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม
9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปะทะสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development the Result of Interaction) สิ่งแวดล้อมนี้ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยประเมินและแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างอัตมโนทัศน์ของตนเองด้วย
10. ความเปลี่ยนแปลงของกระสวนอาชีพ (The dynamic of Career Patterns) กระสวนอาชีพนี้ขึ้นอยู่กับระดับของสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา สถิติปัญญาและความสามารถ ความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่
11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่ง และบทบาทของบุคคล (Job Satisfaction : Individual difference, Status and Role)

บุคคลจะพึงพอใจในงานถ้างานนั้นสามารถเข้ากันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a way of life) การที่บุคคลจะพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับการทำงานที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่ได้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และค่านิยมของบุคคลนั้น สามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

การพัฒนาด้านอาชีพในประเทศไทยในปัจจุบันได้ตื่นตัวมาก เนื่องจากการผลิตบัณฑิตที่มากขึ้นเกิดความต้องการ ทำให้เกิดภาวะการว่างงานมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ได้นั่งนอนใจ รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตลอดจนนักแนะแนวต่าง ๆ ได้มีการเตรียมการ ศึกษาวิธีการจัดหางานด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

จากการสัมมนาวิชาการเรื่อง มหาวิทยาลัยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 6 (ทพวงมหาวิทยาลัย 2526 : 23) กล่าวว่า องค์ประกอบของปัญหาการว่างงานขึ้นอยู่กับสถาบันอุดมศึกษาเองและความต้องการของตลาดแรงงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยการผลิตบัณฑิตไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทาง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นจริง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

1. เวลาในการวางแผนและสำเร็จการศึกษาไม่พอเหมาะกับระยะเวลา
2. ผลิตบัณฑิตมุ่งรับราชการ และรับจ้างงานมากเกินไป
3. ผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับความต้องการของสังคม
4. ผลิตบัณฑิตไม่สามารถสร้างงานเองได้
5. ผลิตบัณฑิตตามแรงกดดันของสังคมและการเมือง
6. ผลิตบัณฑิตเพื่อการทำงานในเมือง

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานมีประเด็น ควรพิจารณาคือ

1. การควบคุมการขยายอัตราข้าราชการของรัฐบาลมีส่วนทำให้โอกาสที่ควรได้งานทำของบัณฑิตบางส่วนลดลง และต้องไปหางานทำในภาคเอกชนมากขึ้น
2. คุณภาพของบัณฑิตที่มีอยู่ไม่ตรงกับคุณภาพของนายจ้างในภาค เอกชนต้องการ

มิได้เป็น เพราะบัณฑิตเหล่านั้นว่างงาน

3. ปัจจุบันการผลิตบัณฑิตบางสาขามีจำนวนมากเกินความต้องการของตลาด
แรงงาน ทำให้บัณฑิตเหล่านั้นว่างงาน

4. สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งผลิตบัณฑิตในสาขาที่ซ้ำกัน

การพัฒนาคุณลักษณะนิสิตนักศึกษา เพื่อให้เขามีคุณสมบัติตามความต้องการของนายจ้าง
ภาครัฐบาลจะพิจารณาคูณวุฒิ สาขาวิชาที่ศึกษาเป็นหลักในการบรรจุตำแหน่ง แต่ธุรกิจภาค
เอกชน นอกจากมุ่งรับคนในสาขาที่เขาต้องการแล้ว ยังพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ อีก
หากนิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาตามที่นายจ้างต้องการ ก็จะมีโอกาสในการรับเลือกเข้าทำงาน
นายสมัคร ธัญญาสารรัตน์ แห่งบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ และนายประภิต วิริโยทัย จากสมาคม
จัดการธุรกิจ (2527 : 70-80) ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องความต้องการใช้บัณฑิตว่า
บัณฑิตตามความต้องการควรจะมีคุณสมบัติดังนี้

1. เรียนเก่ง ฉลาด มนุษย์สัมพันธ์ดี มีศาสตร์ในการจูงใจ
2. มีประสบการณ์ในการทำงาน
3. การเป็นคนสูงงาน มีสำนึกในการบริการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. การมีพื้นฐานทางความคิด เกี่ยวกับการลงทุน
5. มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมนักศึกษาขณะที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย

ในสภาพการณ์ปัจจุบันจะพบว่าบัณฑิตหลายสาขา ที่สำเร็จการศึกษาต้องประสบปัญหา
การว่างงานเป็นจำนวนมาก การวางแผนอาชีพหรือการให้คำแนะนำปรึกษาด้านอาชีพของ
สถาบันอุดมศึกษาว่ามีความสำคัญ และถือเป็นความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องให้
บริการเรื่อง การวางแผนอาชีพ และการจัดหางานแก่นิสิตนักศึกษาซึ่งเราจะพบว่าบริการ
ต่าง ๆ ที่สถาบันจัดให้นิสิตนักศึกษา เป็นต้นว่า เงินทุนการศึกษา ที่พัก สุขภาพอนามัย และ
บริการให้คำปรึกษานั้น ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นภายหลังจากการเรียกร้องของนิสิตนักศึกษา
ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แต่งานแนะแนวอาชีพและจัดหางานเพิ่งจะมีการ
ยอมรับว่ามีความสำคัญเมื่อภาวะบัณฑิตตกงานมีจำนวนมากขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้กำหนด
มาตรการเร่งด่วนแก่วิทยาลัยบัณฑิตว่างงาน โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย
ปรับปรุงแผนการศึกษา และมีโครงการแนะแนวอาชีพให้นิสิตนักศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา
อาชีวศึกษาฝึกหัดครู และมหาวิทยาลัย

คำว่า "ระบบแนะแนวอาชีพ" ของการแรงงานระหว่างประเทศได้ให้คำนิยามระบบแนะแนวอาชีพ (ยุพยงค์ ชวนะ, วรรณดา โทษิตชัยวัฒน์ 2528 : 31-35) หมายถึง ขบวนการชี้แนะเพื่อช่วยเหลือส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์ของสังคมได้มีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความพึงพอใจในงานนั้น และสอดคล้องกับความรู้และทักษะที่ได้ฝึกฝนมา องค์ประกอบแนะแนวอาชีพนั้นมี 5 ประการคือ

1. ระบบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ หรือระบบตลาดแรงงาน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับแนะแนว
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความถนัดและความสามารถของบุคคลที่มาขอบริการแนะแนว เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างบุคคลกับอาชีพ
3. การจัดบริการให้คำปรึกษาแนะแนว เพื่อให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง
4. บริการจัดหางาน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนการเตรียมตัว เพื่อประกอบอาชีพ แหล่งงาน และการจัดหางานสำหรับผู้ที่จะเข้าตลาดแรงงาน
5. ติดตามการประเมินผลของการแนะแนวอาชีพ

งานแนะแนว เป็นงานที่สำคัญผู้ที่ เป็นอาจารย์จะต้องทำให้บัณฑิตนักศึกษารู้ว่าอะไรเหมาะกับเขา การแนะแนวอาชีพจะทำให้เขา เข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งหัวใจของการแนะแนวก็คือ การทำให้บุคคลนั้นเข้าใจตนเองมากขึ้น (นวลศิริ เปาโรหิตย์ 2527 : 29) การแนะแนวด้านอาชีพ คือการแนะให้รู้จักจุดเด่น ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง การแนะแนวอาชีพอาจแบ่งได้ดังนี้

1. การให้คำปรึกษา (Career counseling) ต้องมีบุคลากรจบด้านแนะแนว
2. ให้บริการเป็นที่ปรึกษา (Program consultation) เช่น จัดงานวันอาชีพนัดพบแรงงาน สัมมนา อภิปราย
3. ทดสอบทุกอย่าง (Psychomatic) คือ เด็กที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง ไม่รู้จัก จุดเด่นจุดอ่อนของตน ก็จะมีแบบทดสอบมาตรฐานให้ทดสอบ
4. การจัดห้องสมุดอาชีพ (Career Library) ในเวลาที่เด็กอยากรู้เกี่ยวกับอาชีพหนึ่งอาชีพใด ก็มีหนังสือให้หาอ่านได้ ฟังเทป หรืออาจมีภาพยนตร์เกี่ยวกับงานอาชีพนั้นให้ดู

5. บริการจัดหางาน (Placement Service)

ส่วน วชิรญา บัณฑิต (2527 : 31) กล่าวว่าบริการจัดหางานดำเนินงานได้ 4 อย่างดังนี้

1. เป็นแหล่งข้อมูลตลาดแรงงานให้บัณฑิตและนักศึกษา
2. เป็นแหล่งกลาง เป็นจุดนัดพบนายจ้าง ลูกจ้าง
3. จัดเตรียมบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน เช่น ฝึกสอบสัมภาษณ์
4. จัดหางาน Part time ให้นิสิตนักศึกษาที่กำลังเรียนซ่อมทำและมีการ

ติดตามผลงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษา

นอกจากท่านที่กล่าวมาแล้ว สำเนาวั ขจรศิลป์ (2527 : 31) กล่าวว่า การบริการจัดหางาน คือ บริการหนึ่งในงานแนะแนว กองกิจการนักศึกษา ซึ่งพิจารณาได้ 3 แนว คือ

1. ประโยชน์ต่อนักศึกษา

ก. จัดหางานพิเศษให้นักศึกษาเพื่อหารายได้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ และเพิ่มโอกาสในการทำงาน

ข. จัดหางานให้ผู้สำเร็จการศึกษา

2. ประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษา จะเป็นการผูกพันระหว่างนักศึกษากับสถาบัน เพิ่มความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานภาคเอกชน นอกจากนั้นยังได้ข้อมูลเพื่อใช้ปรับแผนการรับนักศึกษาและการปรับปรุงหลักสูตร

3. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนสาขาเป็นการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล ซึ่งมาจากภาชี ในด้านสังคมคือมีผลต่อจิตใจ เมื่อทั้งสองด้านนี้กระทบกระเทือนย่อมส่งผลถึงด้านการเมืองด้วย

สรุป เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพของสถาบันอุดมศึกษา พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ควรให้มีหน่วยงานที่ให้บริการด้านนี้ เพื่อ
 - 1.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และแนวโน้มของตลาดแรงงาน
 - 1.2 แนะนำอาชีพให้เหมาะสมกับสาขาวิชาความถนัดและความสนใจของนักศึกษา

- 1.3 เตรียมนักศึกษาให้พร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน เช่น การจัดอบรมระยะสั้น สำหรับการสมัครงาน การจัดปัจฉิมนิเทศ
 - 1.4 เป็นหน่วยงานกลางระหว่างผู้จ้างและบัณฑิต
2. การแนะแนวอาชีพควร เริ่มจัด ในระดับมัธยมศึกษาและควรอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐและ เอกชน

3. ทบวงมหาวิทยาลัยควรตั้งหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และแนวโน้มของตลาดแรงงานให้แก่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

งานวิจัยด้านอาชีพมีผู้วิจัยไว้ดังนี้ เมอร์ดอช (Murdoch 1985) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษา ผลปรากฏว่าในการเลือกของนักศึกษาในวิทยาลัยส่วนมากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เป็นความสนใจ ความสามารถของตนเอง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาส่วนมากตัดสินใจได้ดี ได้แก่ การสนทนากับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ และการอ่านหนังสือ

อิดดี้ (Eaddy 1969) ได้วิจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษาเกษตรกรรมในรัฐหลุยเซียน่า พบว่า บิดา มารดา เพื่อน บุคคลในอาชีพที่ เขาเลือก ญาติ บุคคลภายนอกวิทยาลัย และพระมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเขา มาก น้อยตามลำดับ

การพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม

ชาร์ลส์ (เอช คูลีย์) (Charles H. Cooley. 1949 : 25) ให้ความเห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคล คือ "ตัวตนทางสังคม" (Social self) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกำหนดขึ้นจากการที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม แต่เดิมนั้นบุคคลจะไม่มีบุคลิกภาพส่วนของตัวเอง (Individual personality) ทั้งนี้เพราะแต่ก่อนนั้นมีชีวิตขึ้นอยู่กับกลุ่ม กลุ่มจึงมีความสำคัญมากกว่าตัวบุคคล ทำให้มนุษย์ไม่เคยพบตัวเองจริงจัง แต่ต่อมามนุษย์มีอิสระภาพและหลุดพ้นจากควบคุมของกลุ่มมากขึ้นถึงได้มีบุคลิกภาพของตน เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามนุษย์จะต้อง เองตัว เองออกจากกลุ่มแล้วจึงจะมีบุคลิกภาพ แต่ว่าบุคลิกภาพนั้น เป็นผลแวดล้อมทางสังคม ถ้าบุคคลมีส่วนเข้าไปร่วมในกลุ่มมากเท่าใด เขาก็ยิ่งไม่ถูกรอบจากกลุ่ม และบุคลิกภาพของบุคคลนั้นจะยิ่งโดดเด่นมากขึ้นเท่านั้น

ส่วน สนิท สัมครการ (2518 : 40) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง องค์การที่มีพลังแห่งความถาวร (Enduring organization force) ซึ่งมีอยู่ในตัวแต่ละบุคคล รวมทั้งทัศนคติ ค่านิยม และทัศนภาพที่สม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดมีพฤติกรรมที่สม่ำเสมอในตัวบุคคล

นอกจากนี้ สุโท เจริญสุข (2520 : 53) มีความเห็นว่า บุคลิกภาพหมายถึง สภาพผลรวมทั้งหมดของพฤติกรรมของคน ซึ่งทำให้เป็นอย่างนั้น ประเภทนั้น ท่านองนั้น เกี่ยวกับการคิด การพูด และการกระทำทั้งหมดของเขา ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับ วุฒิชัย จำนวนค์ (2523 : 259) ที่ว่า บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะภายนอกและภายในแต่ละคน

จากความคิดเห็นของแต่ละคนที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอสรุปว่า บุคลิกภาพหมายถึง ทุกสิ่งทีประกอบเป็นตัวบุคคลรวมทั้งลักษณะทางกาย อารมณ์ ความรู้ ความสามารถ และการแสดงออก แตกต่างกันไปในแต่ละคน ทั้งนี้ เนื่องจากอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญ และบุคลิกภาพจะมีผลโดยตรงต่อกิจการงาน ชีวิตส่วนตัวและสังคม

ตัวกำหนดบุคลิกภาพที่สำคัญ

กอรอธิบายว่าบุคลิกภาพของคนเรา เป็นอย่างไรนั้น นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าได้มาจากอิทธิพลใหญ่ ๆ 2 ประการคือ อิทธิพลจากพันธุกรรม (Heredity) และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม (Environment) หรือการเรียนรู้ทางสังคม (ฉลอง ภิรมย์รัตน์ 2521 : 29-30)

ก. อิทธิพลจากพันธุกรรมหรือศักยภาพที่มีมาแต่เกิด การได้มาซึ่งบุคลิกภาพโดยทางนี้ ได้แก่ การถ่ายทอดลักษณะทางชีวภาพจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษ การถ่ายทอดนี้จะทำให้ลูกหลานมีลักษณะบางอย่างเหมือนพ่อแม่ เช่น รูปร่างหน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นความแตกต่างเบื้องต้นของมนุษย์ และจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดทิศทางและขอบเขตของการพัฒนาบุคลิกภาพในลำดับต่อมา

ข. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมหรือการเรียนรู้ทางสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสภาพทางสังคม นับว่ามีอิทธิพลต่อสภาวะจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างมาก กล่าวคือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา จะเป็นผลให้คนเราเกิดการเรียนรู้ และรู้จักปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ส่วนการเรียนรู้นั้นอาจเป็นการเรียนรู้ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวก็ได้

โดยเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ทีละเล็กละน้อย พร้อมกับปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น และต้อง เรียนรู้ว่า เขาต้องมีบทบาทอะไรบ้างสำหรับฐานะต่าง ๆ ของเขาในสังคม และเมื่อไร เขาควรจะแสดงบทบาทเช่นไรจึงจะเหมาะสม นั่นคือ สถานการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของเขาให้เป็นเช่นไร จะแสดงพฤติกรรมและมีการปรับตัว เช่นไรจึงจะ เป็นที่ยอมรับในสังคม ประสบการณ์อันเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมนี้ อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้ (กาญจนา คำสุวรรณ 2524 : 194-195)

1. ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรมซึ่งหมายถึง ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับเหมือนกัน หรือในทำนองเดียวกัน อันเป็นผลจากการอยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น มีขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และคำสั่งสอนต่าง ๆ ของสังคมแบบเดียวกัน ตลอดระยะเวลาที่คนเรา เจริญเติบโตขึ้นมาในสังคมนั้น คนเราจะต้องศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ตามวิธีทางสังคมเห็นว่าถูกต้อง บุคคลที่เจริญเติบโตในสังคมต่างกันย่อมจะมีแบบแผน การประพฤติปฏิบัติหรือบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป เพราะค่านิยมและการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามคนที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันก็ไม่อาจมีบุคลิกภาพเหมือนกันทุกอย่างได้ เพราะบุคคลในสังคมแต่ละคน ไม่มีรูปแบบที่เหมือนกัน

2. ประสบการณ์เฉพาะตัว ในช่วงชีวิตคนเรานั้นแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น บางคนในขณะที่เป็น เด็กถูกพ่อแม่เข้มงวดกวดขัน บางคนถูกพ่อแม่ปล่อยปละละเลย หรือตามใจ บางคนมีพ่อแม่ที่ใจดีให้ความอบอุ่น จากการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันทั้ง 3 ประเภทนี้ ย่อมมีการพัฒนาบุคลิกภาพที่ไม่เหมือนกัน

กล่าวโดยสรุปอิทธิพลจากพันธุกรรม และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม ล้วนมีบทบาทที่สำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของคนเราอย่างมาก ส่วนอิทธิพลด้านใดจะมีผลต่อการพัฒนามากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวและวัฒนธรรมของสังคมที่คน ๆ นั้น เกี่ยวข้องอยู่ เป็นสำคัญ

การพัฒนาด้านสังคม

นิสิตนักศึกษา เป็นช่วงที่เป็นวัยรุ่น อายุระหว่าง 15-25 ปี หรืออาจเรียกว่า เป็น

เยาวชน เมื่ออย่างเข้าสู่วัยนี้เยาวชนจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น การยอมรับที่ดูเสมือนว่า
ง่าย ๆ อาจเป็นเพียงปรากฏการณ์ภายนอกเท่านั้น แต่ความสามารถในการคิดในช่วงอายุนี้
จะทำให้เยาวชนต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุและผลเป็นเบื้องต้น และเนื่องจากเป็นช่วง
ชีวิตที่ก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เยาวชนหรือนิสิตนักศึกษาจะเริ่มแสวงหาตนเอง และในบางกรณีอาจ
ถูกอยู่ในสภาพที่อาจเรียกได้ว่า เป็น "วิกฤตการณ์ด้านเอกลักษณ์" (Identity crisis)
ปัญหานี้จะเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากสังคมเองก็มีความไม่แน่นอนในการปฏิบัติต่อเยาวชน
เช่น บางครั้งก็บอกว่า เป็นเด็กอยู่ บางครั้งก็บอกว่า เป็นผู้ใหญ่แล้ว เป็นต้น ทำให้นิสิต
นักศึกษาเกิดความไม่แน่ใจในบทบาทที่ถูกต้องและเหมาะสมของตน

สภาพความสับสนในการปฏิบัติ และความไม่แน่ใจในตนเองนี้ ครอบคลุมไปถึงด้าน
เพศนักศึกษาด้วย ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างเพศเดียวกันก็เปลี่ยนไปในทิศทางของความ
สนใจเพื่อนต่างเพศ ซึ่งนิสิตนักศึกษาในช่วงแรกของวัยรุ่นนี้จะคงอยู่ในสภาพที่เปลี่ยนแปลงนี้

ปัญหาของเยาวชนและนิสิตนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น เมื่อตนเองมีประสบการณ์มากขึ้น
และเกิดความจำเป็นที่จะต้องเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง ทางเลือกนี้หมายถึงทางเลือก
เกี่ยวกับการศึกษา ทางเลือกในการเตรียมอาชีพหรือการมีอาชีพ ทางเลือกด้านคุณธรรม ทาง
เลือกด้านกิจกรรมซึ่งมีมากมาย ทางเลือกด้านอุดมคติในชีวิต ทางเลือกเกี่ยวกับอุดมการณ์ทาง
การเมือง ทางเลือกด้านการมีครอบครัว ดังนั้นเยาวชน และนิสิตนักศึกษาจะแสวงหาประสบการณ์
โดยไม่มี การตัดสินใจอะไรที่แน่นอน และผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจจะหาว่าจับจด หรือมองดูแล้ววุ่น
วาย ที่จริงแล้วกระบวนการการเจริญเติบโต เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ในรูปนี้ เป็น เรื่องปกติธรรมดา

ในด้านสังคมและชีวิตนิสิตนักศึกษาจะปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา สังคมจะเป็นทั้ง
เหตุและผลของนิสิตนักศึกษา ในลักษณะของเหตุ การพัฒนานิสิตนักศึกษาจะช่วยให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงในสังคม ถ้าต้องการให้สังคมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม การพัฒนาคนในสถาบัน
อุดมศึกษาให้มีวิชาชีพทางอุตสาหกรรม ย่อมกระตุ้นให้สังคมเปลี่ยนแปลงตามรูปนั้น ในทำนอง
เดียวกันการอุดมศึกษายังพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สนองต่อความต้องการของสังคมอีกด้วย (พรชูลี
อาชวอำรุง 2525 : 287)

เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้ามาในรั้วมหาวิทยาลัย สิ่งที่มีอิทธิพลในการปรับตัวของนิสิตที่
สำคัญคือ กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ซึ่งเป็นลักษณะวัยรุ่นทั่วไปที่มีความต้องการที่จะอยู่

ในกลุ่มอย่างมีความสุข เพราะกลุ่มเพื่อนทำให้เกิดความมั่นใจและยอมรับในพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา ทำให้เขามีความสบายใจ มีความสุข และกลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพล ทำให้เขามีความเชื่อและมีพฤติกรรมไปตามลักษณะกลุ่มที่เขายึดอยู่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีดังนี้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2527 : 31)

1. เป็นกลุ่มที่จะประสานชีวิตจากสังคมในบ้านไปสู่สังคมมหาวิทยาลัย ทำให้ นิสิตนักศึกษา รู้สึกว่า ตนเองประสบผลสำเร็จในด้านใดด้านหนึ่ง
2. เป็นกลุ่มที่จะสนับสนุนและเป็น เครื่องมือให้บรรลุ เป้าหมายทางพุทธิปัญญา ของการศึกษาในมหาวิทยาลัย
3. เป็นกลุ่มที่สนับสนุนสนองอารมณ์ จิตใจ และความต้องการของนิสิต ซึ่งอาจ จะไม่ตรงกับของอาจารย์ ห้องเรียน และมหาวิทยาลัย
4. เป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักศึกษา เรียนรู้ และ เข้าใจชีวิตการอยู่ร่วมกัน การ สมาคม และการทำงานกับคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันได้ดี
5. กลุ่มเพื่อนอาจจะช่วยยุงให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิด ความคิด หรือประสบการณ์ใหม่ ให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลงของนิสิต หรือในทางกลับกัน กลุ่มเพื่อน ก็อาจจะช่วยกันบำรุงรักษาสภาพที่คงเดิมไว้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้
6. นักศึกษาที่เรียนไม่ค่อยดีหรือมีความผิดหวังกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เขา เลือกทาง ออกอื่น หรือช่วยให้เขามีภาพพจน์ในทางบวก โดยที่จะสนับสนุนให้ความสนใจทางอื่นที่ไม่ใช่ การศึกษา
7. องค์การนิสิตนักศึกษามักจะ เป็นพรรคพวกของนิสิตแต่ละคน

จากข้อสังเกตดังกล่าว แสดงให้เห็นอิทธิพลของกลุ่ม เพื่อนซึ่งเป็นผลมาจากการ รวมตัวของนิสิต มีการแพร่อิทธิพลจากแต่ละคนไปสู่กลุ่ม และมีอิทธิพลจากกลุ่มไปสู่บุคคล หาก อาจารย์สนใจ เรื่องกลุ่มนิสิตก็สามารถที่จะปรับพฤติกรรมของนิสิตในกลุ่มคนใดคนหนึ่งที่จะมี อิทธิพลต่อกลุ่มของเขาที่จะ เลือกทาง เดินในการศึกษาถูกต้องมากกว่าที่จะปล่อยให้กลุ่ม เพื่อน ชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสม

บุคลิกภาพด้านสังคม พิศวง ธรรมพินทา (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัย

ทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำชุมชนของนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้า-
 พระยา กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2527
 จำนวนร้อยละ 15 ของนักศึกษาทั้งหมด จาก 3 ระดับการศึกษา และ 27 วิชาเอก เครื่อง
 มื่อที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทางสังคม พฤติกรรมผู้นำชุมชน และข้อ เสนอ
 แนะนำ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะทางสังคมดังนี้ ระดับการรับรู้ระเบียบทาง
 สังคมสูง ระดับการได้รับการศึกษาด้านพัฒนาชุมชนสูง ระดับการติดต่อเกี่ยวข้องกับสถาบันทาง
 สังคมต่ำ และระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่ำ และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
 พบว่า นักศึกษาที่มีระดับการรับรู้ระเบียบทางสังคมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมพัฒนาชุมชนแตก
 ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีระดับการได้รับการศึกษาด้านพัฒนา
 ชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมผู้นำชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นัก-
 ศึกษาที่มีระดับการติดต่อเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมผู้นำชุมชนแตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุม-
 ชนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมผู้นำชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

คำว่า "คุณธรรม" ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลายแนวทาง ซึ่งประมวล
 ได้ดังนี้

กระมล ทองธรรมชาติ (2525 : 80) ให้ความหมาย คุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม
 หมายถึง ธรรมหรือหลักความประพฤติที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม

วีระ บำรุงรักษา (2523 : 131) กล่าวว่า คุณธรรม (Vertues) คือความ
 รู้สึกนึกคิด หรือสภาพของจิตที่เป็นกุศล คุณธรรม เป็นพื้นฐานของการแสดงออกเป็นการกระทำ
 พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สภาพจิตที่เป็นกุศลที่เรียกว่า คุณธรรมนี้
 เกิดขึ้นได้เพราะจิตรู้จักความจริง ความดี และความงาม

ส่วน นวลเพ็ญ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2521 : 24) ให้ความหมาย
 คุณธรรมว่า คือ หลักแห่งความดี ความควรกระทำ และความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ทางจริย-
 ธรรมและวัฒนธรรม บุคคลยึดคุณธรรม เป็นหลักประจำใจ เพื่อ เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

เพื่อความ สุข ความ เจริญ ของ ตน เอง และ เพื่อ สังคม เป็น ระเบียบ และ เป็น สุข

จาก ความ หมาย ของ คำ ว่า คุณ ธรรม ดัง กล่าว ข้าง ต้น สรุป ได้ ว่า คุณ ธรรม หมาย ถึง หลัก ของ ความ ดึง งาม แห่ง ความ ประ พุ ติ และ ลักษณะ นิ ลัย อัน ดึง งาม ที่ สะ สม อยู่ ใน ใจ บุ คคล เป็น ประ โยชน์ ต่อ สังคม ผู้ ยึด ถือ และ ปฏิ บัติ ตาม เพื่อ ความ เจริญ ของ ตน เอง และ สังคม คุณ ธรรม เกิด จาก การ ปลูก ฝัง การ ได้ เห็น การ ได้ ยืน และ ได้ อ่าน ที่ สำคัญ คือ ได้ เห็น พฤติ กรรม ที่ แสดง คุณ ธรรม ของ บุ คคล ที่ เคารพ รัก เป็น ตัวอย่าง

ส่วน การ จะ ปลูก ฝัง คุณ ธรรม ได้ อย่าง ไหน นั้น สามารถ ทำ ได้ ดัง นี้

พระ บาท สม เติ จพระ เจ้า อยู่ ที่ ภูมิ พ ลอด ดุ ลย เเทศ (อ่าง ใน วิมา เนาว ลักษณ

2527 : 8) ทรง พระ ราช ทาน กระ แส พระ ราช ดำ รัส แก่ ผู้ ปก ครอง ประเทศ และ ประชาชน ชาว ไทย ไว้ ดัง นี้

" การ รักษา อี สระ ภาพ และ ความ เป็น ไทย ให้ ดำ รง ยืน ยาว ไไป ถือ ว่า เป็น กรณีย กิจ อัน สำคัญ สูง สุด นอก จาก ต้อง อาศัย การ บริหาร ประเทศ ที่ ฉลาด สามารถ และ สุจริต เป็น ธรรม แล้ว ยัง ต้อง อาศัย ความ ร่วม มือ สนับสนุน จาก ประชาชน ทั่ว ประเทศ ด้วย คือ ประชาชน แต่ละ คน ต้อง ขวน ขวาย สร้าง สร้างสรรค์ ประ โยชน์ และ ดำ รง อยู่ ใน คุณ ธรรม อัน สมควร แก่ สถานะ ของ ตน "

คุณ ธรรม ที่ ทุก คน ควร จะ ศึกษา และ น้อม นำ มา ปฏิ บัติ มี อยู่ 4 ประการ

ประการ แรก คือ การ รักษา ความ สัจ ความ จริง ใจ ต่อ ตัว เอง ที่ จะ ประ พุ ติ ปฏิ บัติ แต่ สิ่ง ที่ เป็น ประ โยชน์ และ เป็น ธรรม

ประการ ที่ สอง คือ การ รู้ จัก ข่ม ใจ ตน เอง ฝึก ใจ ตน ของ ให้ ประ พุ ติ ปฏิ บัติ อยู่ใน ความ สัจ ความ ดั้น

ประการ ที่ สาม คือ การ อด ทน อด กลั้น และ อด คอ ม ที่ จะ ไม่ ประ พุ ติ ล่วง ความ สัจ สุจริต ไม่ ว่า จะ ต้อง เหตุ ประการ ไใด

ประการ ที่ สี่ คือ การ รู้ จัก ละ วาง ความ ชั่ว ความ ทุ จริต และ รู้ จัก สละ ประ โยชน์ ส่วน น้อย ของ ตน เพื่อ ประ โยชน์ ส่วน ใหญ่ ของ บ้าน เมือง

คุณ ธรรม 4 ประการ นี้ ถ้า แต่ละ คน พยายาม ปลูก ฝัง และ บำ รุง ให้ เจริญ ออก งาม ขึ้น

โดย ทั่ว กัน แล้ว จะ ช่วย ให้ ประเทศ ชาติ บัง เกิด ความ สุข ความ ร่ม เย็น และ มี โอกาส ที่ จะ ปรับ ปรุง

พัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปดังประสงค์

คุณธรรมที่จำเป็น เลื่อน รัตนมงคล (2522 : 211-213) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. สังคหวัตถุธรรม คือ ธรรมเครื่องสงเคราะห์หรือยึดเหนี่ยวนำใจคน และ
ประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีธรรม อันได้แก่

1.1 ทาน คือ การให้ เอื้อเพื่อเพื่อน แผ่น เสียสละ แบ่งปันการช่วยเหลือ
สงเคราะห์

1.2 ปิยวาจา คือ การกล่าวคำสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็น
ประโยชน์ มีเหตุผล มีหลักฐาน ชักจูงในทางที่ตรงหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้
กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี เกิดไมตรีสมานสามัคคี

1.3 อุตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ การช่วยเหลือด้วยแรงกายและการชวน-
ชวนช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 สมานัตตา คือ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค
ปฏิบัติสม่ำเสมอ

2. มีพรหมวิหารสี่ คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้าง
ขวาง ได้แก่

2.1 เมตตา ความรัก ความปรารถนามีไมตรี ต้องการให้ทุกคนประสบ
ประโยชน์และความสุข

2.2 กรุณา ความสงสาร อยากรช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

2.3 มุทิตา ความเบิกบานยินดีเมื่อ เห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุขก็มีใจแช่มชื่น เบิกบาน

2.4 อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง มีจิตราบเรียบ ไม่เอนเอียงด้วยรัก
และชัง

3. มีสาราณียธรรม คือ ธรรมเครื่องให้ระลึกถึงกัน ผูกความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่
เป็นเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจกรรมหรือชุมชน ได้แก่

3.1 เมตตาทายกรรม ตั้งทายกรรมที่ประกอบด้วย เมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน
คือคิดช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

3.2 เมตดาวจักรกรรม คือ ตั้งจิตที่ประกอบด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้ง สิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำเด็กเตือนด้วยความหวังดี แสดงวาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3.3 เมตตามโนกรรม ตั้งมโนกรรมที่ประกอบด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี

3.4 สาธารณโภคี แบ่งปันผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคโดยทั่วกัน

3.5 สีสสามัญญา มีความประพฤติสุจริตตั้งงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม

3.6 ทิฏฐิสามัญญา มีทิฏฐิตั้งงามเสมอกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกกลงได้ในหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น กำจัดทุกข์และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

ส่วนคำว่า "จริยธรรม" ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ แตกต่างกันไป เช่น

โคล เบิร์ก (Kohlberg 1969 : 5) ให้ความเห็นว่าจริยธรรม เป็นความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรม เป็นของตนเอง

บราวน์ (Brown 1965 : 411) เชื่อว่า จริยธรรมคือ ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องจากการกระทำผิด คล้ายกับไวยากรณ์เป็นระบบของกฎเกณฑ์สำหรับแยกประโยคที่สร้างขึ้นมาจากประโยคที่สร้างขึ้นไม่ผิด จริยธรรมไม่คงที่เหมือนไวยากรณ์แต่จะมีวิวัฒนาการไปเสมอ จริยธรรมเปลี่ยนไปเพราะความขัดแย้งกันเองหรือเพราะมีอิทธิพลจากแหล่งอื่น

ในทรรศนะของนักการศึกษาไทย เช่น ทินพันธ์ นาคะตะ (2522 : 26) กล่าวถึงจริยธรรมว่า เป็นเรื่องของหลักแห่งความประพฤติในทางที่ดีที่ชอบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานแห่งการประพฤติปฏิบัติหรือเป็นหลักปฏิบัติที่ควรยึดครองว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องควร

ส่วนดวงเดือน พันธุมนาริน (2520 : 2) กล่าวถึง จริยธรรมว่าเป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มียู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่นิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มียู่ในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าจะไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

จากทรรศนะต่าง ๆ ที่ได้เสนอมาย่างต้นพอจะสรุปได้ว่า จริยธรรมรวมลักษณะที่สามารถตัดสินได้ว่า เป็นลักษณะที่ดีที่ถูกต้องควรแก่การกระทำ โดยแต่ละสังคมจะเป็นผู้ตัดสินและวางมาตรฐานของลักษณะเหล่านั้น เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานให้บุคคลในสังคมทำตาม ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นแนวทางของบุคคลในการตัดสินว่า พฤติกรรมใด เป็นพฤติกรรมที่ดีงาม ถูกต้อง และสมควรปฏิบัติทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาได้จำแนกลักษณะของจริยธรรม ออกเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น

บราวน์ (Brown 1965 : 411) เห็นว่าจริยธรรมมี 3 มิติ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (feeling) และความประพฤติ (conduct)

ฮอฟแมน (Hoffman 1979 : 958-966) เห็นว่าการซึมซาบของจริยธรรมประกอบด้วย 3 ประการคือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

สำหรับแนวคิดในประเทศไทย ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมอันเป็น โครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ 2523 : 3) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการของจริยธรรมไว้สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาที่กล่าวมาคือ

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง
ดีงาม
2. ส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก คือ ฟังพอใจ ศรีทธา เลื่อมใส เกิดความ
นิยมยินดี
3. ส่วนประกอบด้านพฤติกรรมกรรมการแสดงออก คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจจะ
กระทำหรือคิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 4-6) เห็นว่าลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่
เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมี 4 ประการคือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การบอกได้ว่าการกระทำชนิดไหนดี อัน
ไหนควรยกเว้น ค่านิยมของสังคมเป็นเช่นไร ความรู้เชิงคุณจริยธรรมของคนเราจะมีมากน้อย
อยู่ที่อายุระดับการศึกษา และสติปัญญา
2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น เพียงใด ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความรู้เชิงจริยธรรม
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การยกเหตุผลมาอ้างถึงการตัดสินใจที่จะ
กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกมาตามที่
สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นไม่แสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนค่านิยม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมของนัก
จิตวิทยาหลายท่านมีความเห็นคล้ายคลึงกัน แต่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม
สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบจริยธรรมจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition) หมายถึง ส่วนที่เป็นความคิด
ความรู้ ความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม และเป็นส่วนหนึ่งที่จะประเมิน
และตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดดีที่สุด และพฤติกรรมใดที่ไม่ดี ไม่ควร มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบ
เหล่านี้ ได้แก่คำว่า ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริย-
ธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) การตัดสินใจทาง
จริยธรรม (Moral Judgement) การใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning)

และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม

2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่า มีความพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกแทนองค์ประกอบนี้ได้แก่ ทศนคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกิริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกมาทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนนี้ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

การที่จะปลูกฝังหรือ เสริมสร้างคุณธรรมหรือคุณงามความดีให้แก่บุคคลนั้น เป็นความมุ่งมั่นของนักการศึกษาอย่างมากที่จะให้บุคคล เป็นผู้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ควบคู่ไปกับความงอกงามทางด้านคุณธรรม กระบวนการจัดการศึกษา นอกจากจะมีเป้าหมายในการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด และความสามารถแล้ว คุณสมบัติทั้งสามดังกล่าวนี้จะต้องระดมและควบคู่กับคุณงามความดีอีกด้วย ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมในปัจจุบันได้ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ถ้าหากบุคคลมีความรู้ ความคิด ความสามารถแต่ขาดซึ่งคุณธรรมแล้วย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมในอนาคต และยิ่งจะทำให้บุคคลหรือประชาชนในชาติขาดคุณสมบัติที่ดีในอันที่จะจรรโลงและสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไปในอนาคต ดังนั้นการศึกษาจึงมุ่ง เน้นถึงความสำคัญของคุณธรรมของบุคคลด้วย

แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520. ซึ่งใช้ในปัจจุบัน จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เน้นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความงอกงามทางปัญญา ดังปรากฏในแผนการศึกษาชาติ ข้อ 13 ว่า "รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการ เรียนรู้ครบถ้วนและกลมกลืนกันระหว่างความงอกงามทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและปัญญา กับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา"

และแผนการศึกษาแห่งชาติ ข้อ ๑๓ ได้ระบุว่า "การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งพัฒนาความเจริญของงานทางสติปัญญา และความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์ในระดับวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และเข้าใจในศิลป-วัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ"

จากแผนการศึกษาของชาติตามที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าได้เน้นความสำคัญของ คุณธรรม จริยธรรม ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย มีผู้กล่าวอยู่เสมอว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาควร จะเน้น เรื่องของปัญญาความรู้และความชำนาญในวิชาชีพมากกว่าสิ่งอื่น แต่จากแผนการศึกษา ของชาติจะเห็นว่า ปัญญา ความรู้ และความชำนาญในวิชาชีพนั้น ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับคุณ-ธรรมและจริยธรรม ปัญญา ความรู้ และวิชาชีพที่ปราศจากคุณธรรมและจริยธรรมนั้น มีทางที่ จะก่อผลร้ายให้แก่สังคมและประเทศชาติได้มากกว่า

จริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทย จากสภาพปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย ได้แก่ ความวุ่นวายทางสังคม สังคมขาดระเบียบ ขาดคุณธรรม เมตตาธรรม เอารัดเอาเปรียบกัน ซึ่งสาเหตุสำคัญย่อมเนื่องมาจากการบีบรัด ทางเศรษฐกิจ การขาดแคลนทรัพยากร รวมทั้งการขาดแบบอย่างที่ดีที่เยาวชนจะนำไปปฏิบัติ และเจริญรอยตามได้ ในการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย (กรมวิชาการ 2523 : 10) ได้มีความเห็นว่าในสังคมไทยปัจจุบันจริยธรรมที่มีความสำคัญและจำเป็น ใน สังคมไทยน่าจะได้แก่

1. การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. การทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น

การจำแนกลักษณะจริยธรรมคณะกรรมการโครงการศึกษาจริยธรรมไทย ได้กำหนด จริยธรรมไว้ 2 ระดับคือ จริยธรรมพื้นฐาน กับ จริยธรรมอื่น ๆ

จริยธรรมพื้นฐานได้แก่

1. การรักความจริง การไม่พูดปดและไม่ฉ้อฉล การรักษาคำมั่นสัญญา การมี ความกล้าที่จะรับความจริงและมีความละเอียดใจที่จะนำความไม่จริงไปสู่ผู้อื่น

2) การไม่เบียดเบียน การรักษาลิทธิ และความชอบธรรมของผู้อื่น โดยมีความรัก
และความเมตตา เป็นรากฐาน

- 3) ความละเอียดใจต่อการกระทำความผิดหรือความชั่วใด ๆ
- 4) ความรู้จักพอ ความไม่โลภ และไม่หลง การจัดการชีวิตตนเองโดยสันโดษ

จริยธรรมอื่น ๆ ได้แก่

- 1) การบังคับตนเอง
- 2) มีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 3) ความเสมอภาค
- 4) ความเสียสละ
- 5) ความซื่อสัตย์
- 6) ความกล้า
- 7) การมีแนวคิดกว้าง
- 8) ความสามัคคี
- 9) ความเข้าใจในศาสนาและมีหลักธรรมศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยว
- 10) ความมีเมตตา กรุณา และให้อภัย
- 11) ความพากเพียร และอดทน
- 12) การรู้จักค่าของการทำงาน
- 13) การรู้จักค่าของทรัพยากร

จากสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ที่เป็นแรงกดดันให้บุคคลต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่ออยู่รอด ผนวกกับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในสังคมไทย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการดำรงชีวิตอย่างกว้างขวาง สถาบันอุดมศึกษาควรจะมีบทบาทอย่างยิ่งในการที่จะปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนิสิตนักศึกษา ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม

ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้น พรเลขา ตูลารักษ์ (2517) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสอนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับอาจารย์ และนักศึกษาในวิทยาลัยครู 10 แห่ง พบว่า อาจารย์และนักศึกษาชอบสอนและชอบ

เรียนวิชาศีลธรรม โดยเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจของเยาวชน และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ วิธีการสอนส่วนใหญ่เป็นแบบบรรยาย และอภิปราย ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญเรียงตามลำดับคือ อาจารย์ขาดเทคนิคการสอนที่ดี วิทยาลัยขาดแหล่งอุปกรณ์และแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เนื้อหาและกำหนดเวลาเรียนไม่เหมาะสม นักศึกษาบางส่วนยังมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชานี้

ส่วน ฉกาจ ช่วยโต (2521) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา สภาพการณ์ที่ศึกษาเป็นการทดลองภาคสนามในแบบมีกลุ่มควบคุมและวัดก่อน หลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 169 คน เป็นนักศึกษาชายหญิงในวิทยาลัยครูสงขลาที่อยู่หอพักของวิทยาลัย อายุระหว่าง 16-23 ปี ในช่วงระหว่างการวัดสองครั้ง ส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างจะถูกคัดเลือก โดยไม่ลำเอียงจากเจ้าของโครงการ เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 2 วัน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มทดลอง ในการวิจัยนี้มีจำนวน 96 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 คน ที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการ มีทัศนคติเชิงจริยธรรมดีกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเชื่อมั่นได้ และมีแนวโน้มว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมด้วย
2. จากการเข้ารับการฝึกอบรม ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอยู่เดิม มีการพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางที่ด้อยอยู่เดิม มีการพัฒนาด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางที่ดีมากอยู่เดิม
3. การมีความสามารถในการเรียนสูงหรือต่ำการมีลักษณะในการมุ่งอนาคตสูงหรือต่ำ การมีส่วนใกล้ชิดศาสนา มากหรือน้อย การมีทัศนคติดีหรือไม่ดีต่อโครงการ ไม่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมหรือด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างเด่นชัด
4. ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใกล้ชิดศาสนาน้อยนั้น พวกที่มีทัศนคติดีต่อโครงการมีการพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่า และมีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าพวกที่มีทัศนคติไม่ดีต่อโครงการ ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีทัศนคติ

ไม่ติดต่อโครงการนั้น พวกที่มีความใกล้ชิดศาสนามากมีการพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่า และมีแนวโน้มว่าจะมีการพัฒนาด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าพวกที่ใกล้ชิดศาสนาน้อย

งานพัฒนานักศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

งานด้านพัฒนานักศึกษาสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้จัดแบ่งภาระหน้าที่การดำเนินงานกระจายออกไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ตามสายงาน แต่ละหน่วยงานจะจัดโครงการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์และบรรลุเป้าหมายตามภาระหน้าที่ให้มากที่สุด หน่วยงานที่ดำเนินงานและมีหน้าที่รับผิดชอบต่อโครงการต่าง ๆ คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา และแผนกการต่าง ๆ

ฝ่ายวิชาการ

งานฝ่ายวิชาการจะแบ่งสายงานออกเป็น คณะวิชา และภาควิชาแต่ละคณะวิชา และภาควิชาจะจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักศึกษาดังนี้

คณะวิชาครุศาสตร์

งานที่คณะวิชาครุศาสตร์จัดดำเนินงานเพื่อพัฒนานักศึกษา มีดังนี้

1. โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. โครงการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือและ เนตรนารี
3. โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยแบบทดสอบทางจิตวิทยาและแนะแนว
4. โครงการบริการปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การพลศึกษาและสมรรถภาพทางกาย

คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

งานที่คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินงานมีดังนี้

1. โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการเรียนการสอนธุรกิจท่องเที่ยว
2. โครงการส่งเสริมจริยธรรม
3. โครงการไหว้ครูดนตรีไทยและคีตศิลป์ไทย

คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

งานที่คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจัดทำ เน้นงานมีดังนี้

1. โครงการอบรมคอมพิวเตอร์แก่นักศึกษา
2. โครงการฝึกอบรมการสอนคณิตศาสตร์
3. โครงการอาหารกลางวันของภาควิชาคหกรรมศาสตร์
4. โครงการส่งเสริมการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน

คณะวิชาวิทยาการจัดการ

งานที่คณะวิชาวิทยาการจัดการจัด เพิ่มให้กับนักศึกษาคือ

1. โครงการฝึกงานภายนอกวิทยาลัยของนักศึกษาวิชา เอกวารสารและการ

ประชาสัมพันธ์

คณะวิชา เกษตรและอุตสาหกรรม

งานที่จัดให้นักศึกษาคือ

1. โครงการสนับสนุนการฝึกงานภายนอกวิทยาลัยของคณะวิชา เกษตรและ

อุตสาหกรรม

สำนักส่งเสริมวิชาการ

งานที่จัดสนับสนุนให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาคือ

1. โครงการสนับสนุนการบริการของห้องสมุด